

NIVI Rapport 2020:3

Interkommunalt samarbeid i Nordland 2020

Utarbeidet på oppdrag av Fylkesmannen

Av Geir Vinsand

FORORD

På oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland har NIVI Analyse gjennomført en ny kartlegging av det formaliserte interkommunale samarbeidet i alle fylkets 41 kommuner. I rapporten analyseres endringer i samarbeidets omfang og innhold etter tilsvarende kartlegginger i 2010 og 2014. I et avsluttende kapittel er det pekt på mulige løsninger som kan bidra til en mer bærekraftig kommuneforvaltning i Nordland.

Prosjektet er gjennomført i nær dialog med kommunedirektørene, daglige ledere i regionrådene, fagpersonell hos Fylkesmannen og kontaktpersoner i den øvrige forvaltning. Prosjektet ble startet opp i mars 2020.

Kontaktpersoner hos oppdragsgiver har vært prosjektleder Robert Isaksen og kommunal- og beredskapsdirektør Egil Johansen. NIVI er ansvarlig for alle analyser av innsamlet materiale. Ansvarlig konsulent i NIVI Analyse har vært Geir Vinsand.

Sandefjord, 23. juni 2020

INNHOLD

HOVEDPUNKTER	3
1 METODISK TILNÆRMING	6
1.1 Bakgrunn og formål	6
1.2 Problemstillinger.....	6
1.3 Definisjon av interkommunalt samarbeid.....	7
1.4 Det interkommunale rom	7
1.5 Gjennomføring og erfaringer	10
1.6 Rapportering	10
2 SAMARBEIDETS OMFANG OG STRUKTUR	11
2.1 Fylkesoversikt og trender i samarbeidets omfang	11
2.2 Referansetall fra andre fylker	11
2.3 Antall ordninger pr kommune.....	12
2.4 Nyetableringstakt	15
2.5 Forskjeller i omfang etter kommunestørrelse?	18
2.6 Interkommunale årsverk	18
2.7 Konsekvenser av kommunesammenslutninger.....	19
2.8 Samarbeid på tvers av fylkesgrenser	19
3 ENDRINGER I INNHOLD OG ORGANISERING.....	21
3.1 Andel som samarbeider om ulike oppgaver	21
3.2 Fordeling av VK-ansvar.....	23
3.3 Bruk av juridiske organisasjonsformer	25
3.4 Tjenestestruktur og effekter på fagmiljø.....	26
4 SEKTORVIS GJENNOMGANG AV DAGENS ORDNINGER.....	29
4.1 Sektorfordeling	29
4.2 Regionrådene i Nordland	29
4.3 Samarbeid om administrasjon.....	33
4.4 Samarbeid om helsetjenester	36
4.5 Samarbeid om sosialtjenester.....	39
4.6 Samarbeid innenfor skoler og barnehager	43
4.7 Samarbeid om planlegging og byggesak	46
4.8 Samarbeid om landbruk og naturforvaltning	46
4.9 Samarbeid om tekniske tjenester	48
4.10 Samarbeid om brannvern og beredskap	49
4.11 Samarbeid om kultur	50
4.12 Samarbeid om næringsutvikling.....	51
5 VEIVALG OG LØSNINGER	52
5.1 Utfordringsbilde.....	52
5.2 Gode forutsetninger for kommunal mobilisering	52
5.3 Tre mulige løsninger	54
5.4 Tilrådning.....	55

Hovedpunkter

Nedgang i antall samarbeidsordninger

I kartleggingen er registrert 263 formelle samarbeidsordninger, mot tilsvarende 297 i 2014 og 270 i 2010. Nedgangen skyldes at mange ordninger enten er nedlagt eller restrukturert i retning av større samarbeidsregioner.

Store ulikheter i omfang

Antall samarbeidsordninger pr kommune varierer fra 19 i Vågan til 42 i Brønnøy. Gjennomsnittlig antall ordninger pr kommune ligger på 30 i Nordland, mot tilsvarende 28 i Troms og 21 i Finnmark.

Ulik struktur på samarbeidet

I de ulike regionrådsområdene er det funnet flest ordninger på Helgeland og i Salten, færrest i Lofoten og Indre Helgeland. Hålogaland, som dekker åtte kommuner rundt Narvik og Harstad, skiller seg ut med en sterk overvekt av lokale samarbeidsordninger. I Vesterålen er bildet motsatt ved at nærmere 90 prosent av samarbeidet er knyttet til regionale ordninger der som regel alle seks kommunene deltar.

63 nye ordninger siden 2014

I kartleggingen er det funnet 63 nye samarbeidsordninger som er etablert etter 2014. 60 prosent av de nye ordningene har kommet innenfor helse- og sosialsektoren. Legger vi til nye ordninger innenfor kommunal administrasjon, er tre fjerdedeler av fornyelsen knyttet til disse sektorene. Tallene tyder på betydelige endringer i flere delregioner og minst dynamikk i samarbeidet i Vesterålen og Indre Helgeland.

Flere gode eksempler

Den substansielle fornyelsen i samarbeidet er bl.a. knyttet til to nye regionråd på hhv. Helgeland og i Hålogaland. Det er vedtatt tre nye barneverntjenester, nye regionale Nav-kontor, flere nye eksempler på psykiatrisamarbeid og et skolefaglig ressurssenter på Sør-Helgeland. Mer samarbeid om legevaktsentraler, barnevernsvakt, kystplanlegging, friluftsråd og fornyelse av innkjøpssamarbeidet er også en del av bildet.

Mange prosjekter og fagnettverk

Et viktig inntrykk fra kartleggingen er at det har vært en vekst i midlertidig prosjektvirksomhet og fagnettverk på tvers av dagens kommuner. Flere tunge prosjekter og mer nettverkssamarbeid ser ut til å prege oppgaveløsningen innenfor viktige områder som beredskap, smittevern, velferdsteknologi og digitalisering. Generalistkommunekravene og trekk ved den regionale og statlige styringen antas å være viktige drivere for mer nettverksorganisering og prosjektbasert innovasjon.

Systematisk forskjell etter kommunestørrelse

Nærmere analyser tyder denne gangen på at det er en systematisk forskjell i samarbeidets omfang etter kommunestørrelse. Gjennomsnittlig antall ordninger pr kommune er høyere for de største kommunene enn for de minste. I 2014 var gjennomsnittlig antall ordninger pr kommune omrent lik for de minste og de største kommunene i fylket.

Liten effekt av kommunesammenslutninger

Til tross for kommunesammenslutning, registreres en vekst i antall samarbeidsordninger for nye Narvik kommune. Årsaken er at det fortsatt finnes flere små kommuner i den funksjonelle byregionen som er avhengige av interkommunalt samarbeid. Etableringen av nye Tjeldsund kommune har medført en reduksjon i det svært omfattende vertskommunesamarbeidet som var etablert mellom Evenes og gamle Tjeldsund kommuner. I 2014 ble det registrert 50 samarbeidsordninger i de to kommunene. For Evenes er det nå registrert 40 ordninger, for nye Tjeldsund 32 ordninger.

Omfattende samarbeid over fylkesgrensen i nord

Det er funnet 33 interkommunale samarbeidsordninger som krysser dagens fylkesgrense mot Troms og Finnmark. Kommunene som inngår i det fylkesoverskridende Hålogalandsrådet samarbeider om alle typer oppgaver på tvers av fylkesgrensen. Det er identifisert syv samarbeidsordninger som krysser fylkesgrensen mot Trøndelag. Det grenseoverskridende samarbeidet i sør dreier seg utelukkende om Bindal kommune.

Store muligheter for innholdsutvikling og bredere deltagelse

Et hovedinntrykk fra kartleggingen er at mye av dagens samarbeid framstår som pragmatisk og lite planmessig organisert. Arbeid med digitalisering og effektiv organisering av kommunale forvaltningsoppgaver og administrative støttefunksjoner har kommet kort. Det samme gjelder samarbeid om plan- og utviklingsoppgaver for å fremme samfunnsutvikling og en god samhandling med den øvrige forvaltning. I Nordland finnes ingen regionale plankontor og få eksempler på formalisert samarbeid om tilretteleggende næringsutvikling. Dagens seks regionråd har en samlet administrasjon på 10,5 årsverk. Bare fire kommuner deltar i formalisert samarbeid om lønn og regnskap. Samarbeid om planadministrasjon, byggesak, andre forvaltningsoppgaver i teknisk sektor er nesten fraværende. Det samme gjelder formalisert samarbeid om kommuneoverlegefunksjon.

Ujevn fordeling av vertskommuneansvar

Dagens fordeling av vertskommuneansvar tyder på en betydelig faglig og administrativ avhengighet mellom de minste kommunene og de største. Nær 80 prosent av vertskommuneansvaret ivaretas av de ni største kommunene i fylket. I kartleggingen er det funnet 10 kommuner som ikke ivaretar vertskommuneansvar. Fylkets syv minste kommuner er blant disse. 15 andre kommuner er vertskommune for én eller to samarbeidsordninger. Blant disse inngår noen relativt store kommuner som Hadsel og Meløy. Det er grunn til å tro at framveksten av det pragmatiske samarbeidet kan ha ledet til en sterkere sentralisering av vertskommuneansvaret enn hva som kunne vært alternativet ved bedre utnyttelse av nye digitale løsninger og en mer aktiv arbeidsdeling for stedsuavhengige tjenester.

Varierende tjenestestruktur

I Nordland er antall tjenester på utvalgte kommunale oppgaveområder svært ulik. I fylket finnes 41 planadministrasjoner, 38 økonomikontor og 26 IKT-tjenester. Barnevernet er organisert i 19 barneverntjenester og 12 barnevernvakter. I fylket finnes 27 legevakter, 8 legevaktcentraler og 41 kommuneoverleger. Fylket har 12 PP-tjenester, 36 landbrukskontor, 26 brannvesen og 5 interkommunale utvalg mot akutt forurensning.

Svært sårbare tjenester til tross for interkommunalt samarbeid

Dagens pragmatiske samarbeidsstrategier gir ingen systematisk effekt på fagmiljøstørrelsen i de mest sårbarer kommunene. På viktige områder går utviklingen snarere i motsatt retning i de minste kommunene, med ytterligere uttynning og personifisering av lovpålagte tjenester. I Nordland finnes eksempler på en barneverntjeneste og flere Nav-kontor med ett årsverk.

Tre tilrådninger

Utreder mener deler av kommuneforvaltningen i Nordland ikke er faglig forsvarlig av hensyn til rettsikkerhet og likeverdige velferdstjenester til innbyggerne. De minste kommunene i fylket har havnet i en forvaltningskrise fordi de har for store oppgaver. I lys av demografisk utvikling og øvrige forvaltingstrenger må det forventes at flere andre kommuner vil havne i samme situasjon. Utfordringene kan løses på tre prinsipielt ulike måter, gjennom kommunesammenslutning, forsterket samarbeid med en kompetent vertskommune eller ved at staten og/eller fylkeskommunen overtar ansvaret for de tyngste oppgavene. For øykommuner med ekstreme reiseavstander kan det kreves særskilt virkemiddelbruk for å sikre en bærekraftig lokal forvaltningsløsning. Utreder har formulert tre tilrådninger som har som siktemål å bidra til en mer bærekraftig kommuneforvaltning på kort sikt:

- Overgang fra pragmatisk til strategisk kommunesamarbeid i hele fylket
- Særskilt statlig oppfølging av de mest sårbarer kommune med sikte på avlastning for tunge oppgaver
- Samordning av de regionale aktørene med mål om å bygge opp sterkere kommuneregioner og en mer bærekraftig tjenestestruktur i hele fylket

1 Metodisk tilnærming

1.1 Bakgrunn og formål

Fylkesmannen i Nordland har tatt initiativ til en oppdatering av tidligere kartlegginger av interkommunalt samarbeid fra 2010 og 2014. Fylkesmannen ser behov for bedre kunnskap om omfang og trender i samarbeidet, bl.a. i lys av nye regler i ny kommunelov og nye kommuner fra 1.1.2020. Fylkesmannen ser det som viktig å følge med i hvordan interkommunalt samarbeid utvikler seg i fylket og hvordan det formaliserte samarbeidet påvirker kompetanse og fagmiljøer. Resultater fra kartleggingen skal brukes i Fylkesmannens arbeid med kommunebilder og som grunnlag for kommunedialog. En systematisk kartlegging vil også ha nytteverdi for kommunenes arbeid med løpende omstillinger.

1.2 Problemstillinger

Hovedoppgaven i prosjektet har bestått i å identifisere og beskrive formaliserte interkommunale samarbeidsordninger i fylket. Etter kommunereformen er antall kommuner i Nordland endret fra 43 til 41. Det ble satt som mål at alle kommunene skulle dekkes med en mest mulig korrekt og oppdatert oversikt over gjeldende formaliserte samarbeidsordninger.

I kartleggingen er det så langt det har vært mulig samlet inn følgende informasjon om den enkelte samarbeidsordning:

- *Navn på samarbeidsordningen*, som kan være formelt navn, et navn som vanligvis brukes eller noen tilfeller et navn som er laget som del av prosjektet
- *Dagens deltakere i samarbeidet* dvs. eierkommuner og evt. andre eiere
- *Hovedinnhold i samarbeidet*, herunder en stikkordmessig beskrivelse av tjeneste, oppgave eller formål
- *Etableringsår* dvs. når ordningen ble etablert første gang, evt. med avvikende deltakelse og organisering
- *Juridisk tilknytningsform*, som kan være fritt avtalebasert samarbeid uten spesiell hjemmel eller samarbeid med hjemmel i kommuneloven, lov om interkommunale selskaper (IKS) eller lov om aksjeselskaper (AS), med tillegg av noen andre samarbeidsformer.
- *Vertskommune* dvs. hvilken kommune som ivaretar vertskommunefunksjon iht. avtale eller som er administrasjonskommune for ordningen
- *Dimensjonering* dvs. faste årsverk i interkommunal tjeneste
- *Andre opplysninger* om f.eks. politisk og administrativ organisering, fordeling av eierskap eller nylige endringer i samarbeidet

I tillegg til beskrivelser av dagens samarbeidsordninger og nærmere analyser av endringer i samarbeidet etter 2010 og 2014, er også følgende problemstillinger belyst:

- Konsekvenser av kommunesammenslutninger for det interkommunale samarbeidet. Dette er nærmere omtalt for nye Narvik og nye Hamarøy kommune. Konsekvenser av etableringen av nye Tjeldsund kommune og overføringen til Troms fylke er også omtalt.
- Omfang på kommunesamarbeidet på tvers av dagens fylkesgrenser mot Troms og Trøndelag, bl.a. i lys av nylig gjennomført kartlegging av interkommunalt samarbeid i Troms og Finnmark.
- Fordeling av vertskommuneansvar og avhengighet i oppgaveløsningen mellom store og små kommuner i fylket
- Samarbeidets betydning for tjenestestruktur og effekter på fagmiljø
- En kort drøfting av utfordringsbildet og mulige løsninger som kan bidra til en mer bærekraftig kommuneforvaltning i fylket

1.3 Definisjon av interkommunalt samarbeid

I denne kartleggingen er det brukt samme definisjon av interkommunalt samarbeid som i tidligere kartlegginger i regi av NIVI. Med formalisert interkommunalt samarbeid menes:

- Avtalebasert samarbeid i form av kjøp og salg av tjenester uten spesiell hjemmel
- Administrativt vertskommunesamarbeid med myndighetsoverføring til en vertskommune etter kommuneloven § 28b. Videreført i ny kommunelov § 20-2.
- Alle former for samarbeid med en organisatorisk overbygning, herunder
 - Vertskommune med felles, folkevalgt nemnd, etter kommuneloven §28c. Videreført i ny kommunelov § 20-3.
 - Styre etter kommuneloven §27, utgår med ny kommunelov og kan erstattes med Interkommunalt politisk råd etter kapittel 18, Kommunalt oppgavefellesskap etter kapittel 19, eller på annen måte det er rettslig adgang til.
 - Interkommunalt selskap (IKS), etter lov om interkommunale selskaper (IKS-loven)
 - Aksjeselskap (AS) med kommunal eiermajoritet, organisert etter lov om aksjeselskaper (aksjeloven)
 - Ansvarlig selskap etter lov om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven), med solidarisk ansvar (ANS) eller delt ansvar (DA)
 - Samvirke (SA), etter lov om samvirkeforetak (samvirkeloven)
- Andre samarbeidsformer som unntaksvis regnes med, som stiftelser etter lov om stiftelser (stiftelsesloven)

Når det gjelder avtalebasert kjøp og salg av tjenester, er det tilstrekkelig at det foreligger et likelydende vedtak på politisk eller administrativt nivå i deltakende kommuner.

Stiftelser regnes normalt ikke som interkommunalt samarbeid. Det er i denne kartleggingen gjort noen få unntak av hensyn til sammenliknbarhet med tidligere kartlegginger. Det gjelder de regionale museene, som er tatt med i kartleggingen.

Når det gjelder aksjeselskaper, er det som en hovedregel kun tatt med selskaper hvor kommuner har aksjemajoritet. Det er ikke regnet med selskaper hvor kommuner kan ha aksjemajoritet via indirekte eierskap og krysseierskap i interkommunale selskaper og aksjeselskaper.

Samarbeid der staten, fylkeskommunen eller private aktører er dominerende deltagere, regnes ikke som interkommunalt samarbeid, heller ikke medlemsorganisasjoner, foreninger, fagnettverk og midlertidige prosjekter. Også for denne typen samarbeid er det gjort noen unntak for samarbeid som ligger i en gråsone ifht. definisjonen. Det gjelder bl.a. det fylkesdekkende geodatasamarbeidet i Nordland, som ledes av Kartverket Nordland. Det gjelder også regionalt samarbeid om sceneinstruktør, hvor fylkeskommunen har hatt en tilskuddordning over lengre tid. Kompetansesamarbeid som i noen tilfeller er i en gråsone mot rene fagnettverk er også i noen tilfeller tatt med, som de to driftsassistansene innenfor teknisk sektor.

I Nordland pågår et omfattende løpende prosjektsamarbeid mellom kommunen, ofte med finansiering fra fylkesmannen, fylkeskommunen eller nasjonale prosjektstøtteordninger. Løpende prosjekter kan berøre de fleste kommunale sektorer og oppgaver, f.eks. innenfor digitalisering, velferdsteknologi, klima og miljø eller samfunnssikkerhet og beredskap.

1.4 Det interkommunale rom

Det interkommunale rom omfatter flere typer aktiviteter og interkommunale relasjoner enn hva som dekkes av definisjonen som ligger til grunn for foreliggende kartlegging. Det dreier seg om særlig følgende:

- *Eierinteresser i selskaper*, herunder aksjeselskaper og interkommunale selskaper, hvor kommuner kan ha store og små eierposter og utøve eierskap sammen med andre offentlige og private aktører
- *Deltakelse i andre formaliserte sammenslutninger*, som stiftelser, medlemsorganisasjoner og formaliserte nettverk på regionalt og nasjonalt nivå
- *Interkommunale fagnettverk* for de ansatte i kommunene, som er organisert på ulike måter, bl.a. gjennom de regionale kompetansekontorene i Nordland (RKK-systemet)
- *Midlertidige prosjekter* som kan innebære formalisering av styringsgrupper og fagressurser på interkommunalt nivå, f.eks. med ansvar for gjennomføring lagt til regionrådet eller andre interkommunale organer
- *Kommunesamarbeid etter initiativ av staten*, om f.eks. digitalisering, innovasjon og næringsutvikling eller utslippsreduksjon og klimatilpasning. Innenfor bl.a. helse- og sosialsektoren har det vokst fram et meget omfattende prosjektbasert statlig tilskuddssystem.
- *Kommunesamarbeid opp mot fylkeskommunen* om f.eks. kompetanseutvikling, plan-utviklingsoppgaver eller omstilling av det lokale næringsliv. Fylkeskommunen er ofte medeier i selskaper sammen med kommunene, f.eks. i reiselivsbedrifter, innovasjons-selskaper, næringshager eller revisjonsselskap. Fylkeskommunen bidrar også ofte til finansiering av midlertidige prosjekter, bl.a. i regi av regionrådene.

Det er ikke foretatt noen systematisk kartlegging av disse øvrige samarbeidsformene og samarbeidsrelasjonene til staten og fylkeskommunen. Den gjennomførte kartleggingen gir likevel grunnlag for noen interessante observasjoner:

- Kommunene har ofte eierinteresser i mange selskaper. Gjennomgang av selskapsinformasjon tyder på at indirekte eierskap og kompliserte eierstrukturer er vanlig. Hensynet til effektiv ressursbruk og lokaldemokratisk styring med kommunale oppgaver og ressurser kan tilsi økt oppmerksomhet omkring kommunenes involvering i kompliserte eierstrukturer.
- Forekomst av interkommunale fagnettverk er utbredt innenfor alle hovedsektorer i kommuneforvaltningen i Nordland, jf. eksempel på eksisterende fagnettverk i regi av RKK Vesterålen nedenfor. Kartleggingen tyder på at alle kommunedirektørene deltar i rådmannsutvalg, som del av regionrådene faste organer. Kommuneoverlegene som bl.a. ivaretar tunge myndighetsoppgaver innenfor smittevern, er de fleste steder organisert i fagnettverk. Det er antakelig en økende trend i retning av at fagnettverkene utenfor kommunene ivaretar ikke bare fagutvikling og kompetanseutvikling, men også har en rolle i løpende myndighetsoppgaver. Fagnettverkene kunne vært kartlagt nærmere med sikte på klargjøring av roller og skillet mellom formell og uformell kommuneforvaltning.
- Midlertidig prosjektaktivitet er også av stort omfang og ofte knyttet til regionrådene og andre interkommunale organer. Mulighetene for prosjektfinansiering har antakelig økt som følge av vekst i øremerkede tilskuddsordninger og andre typer søkbare midler. En nasjonal kartlegging av øremerkede tilskuddsordninger fra 2017¹ viste at kommuner og fylkeskommuner ble tilført nærmere 45 mrd. kroner utenfor de frie inntektene. Midlene ble tilført gjennom 247 forskjellige tilskuddsordninger som blir forvaltet av 38 ulike offentlige etater. Telemarksforskning har analysert små distriktskommuners deltagelse i syv ulike statlige innovasjonsvirkeidler² og konkludert med mindre deltagelse sammenliknet med

¹ Områdegjennomgang av øremerkede tilskudd til kommunesektoren. Økt treffsikkerhet – bedre effekt – mindre byråkrati Rapport fra ekspertgruppe til KMD og Finansdepartementet 2017.

² Analysen omfatter tilskudd fra Regionale forskningsfond, Forkommune, Fylkesmannens prosjektskjønnsmidler, Klimasats, Nasjonalt velferdsteknologiprogram, Digifin og Leverandørutviklingsprogrammet.

større kommuner. Også fylkeskommunen og KS kan være viktige kilder til prosjektfinansiering. Det er grunn til å tro at generell mangel på utviklingskompetanse og -kapasitet i kommunene og måten det interkommunale samarbeidet er organisert på, er viktige årsaker til at mye av arbeidet med fornyelse og innovasjon er knyttet til midlertidig prosjektaktivitet. Overgang til mer integrert utviklingsarbeid og overgang fra prosjekt til permanent kommuneforvaltning framstår som en viktig utfordring, bl.a. innenfor fagområder som over lang tid har vært høyt prioritert av Fylkesmannen, som forsterket samarbeid om digitalisering, bruk av velferdsteknologi og kommunal beredskap.

- Mange av kommunene i Nordland ser ut til å ha kommet langt i arbeidet med eierskapsmeldinger. Gode og helhetlige eierskapsmeldinger foreligger bl.a. for Vestvågøy, Bindal og Vefsn. Det er grunn til å tro at de kommunevise kartleggingene av interkommunalt samarbeid i regi av Fylkesmannen, har bidratt til økt bevissthet om det kommunale eierskapet og deltagelse i interkommunal virksomhet.

§26-1. Eierskapsmelding

Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv. Eierskapsmeldingen skal inneholde:

- a) Kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) En oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) Kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.

Kilde: Ny kommunelov/lovdata

Nedenfor følger en konkretisering av etablerte fagnettverk i regi av RKK i Vesterålen. På hjemmesiden opplyses det at RKK i Vesterålen har etablert interkommunale fagnettverk på følgende områder:

1. Flyktningennettverket VIF
2. Kreftsykepleierennettverket
3. Ruskonsulentnettverket
4. Voksenopplæringsnettverket
5. Helsesøsternettverket
6. Folkehelsekoordinatorene
7. Regionalt nettverk kriseteam
8. Kommuneoverlegenettverk
9. Psykiatrinettverket
10. Tjenestekontor (ledere i sykehjem og hjemmetjeneste)
11. Rådgivernettverket
12. Skoleledernettverket
13. Regionalt nettverk for barnehager
14. Barnehagestyrerennettverk (nytt 2018)
15. TekNett – Nettverk for tekniske ledere i Vesterålen (nytt 2018)
16. Lærernettverk (etablert ved årsskiftet 2018/19)

I tillegg kommer to fagnettverk på kommunalsjefnivå:

17. Regionalt helse- og omsorgslederforum – HOF (kommunalsjefer helse og omsorg)
18. Regionalt Oppvekstforum (kommunalsjefnivå)

1.5 Gjennomføring og erfaringer

NIVI har stort sett høstet gode erfaringer fra gjennomføringen. Følgende punkter noteres:

- Definisjonen av interkommunalt samarbeid har blitt noe vanskeligere å tolke fordi det ser ut til å være en trend mot fastere organisering av interkommunale fagnettverk og oppgaver som løses i midlertidige prosjekter, ofte med omfattende og langvarig finansiering. For senere kartlegginger bør det vurderes å inkludere formaliserte fagnettverk og større prosjekter av langvarig karakter.
- Kartleggingen er gjennomført i en meget travl periode i kommunene som følge av koronasituasjonen. NIVI har likevel fått gode og konkrete tilbakemeldinger fra mange av rådmennene og annet fagpersonell i kommunene. Fra rådmennene i Indre Salten ble det etterlyst bedre informasjon om formål og bruk av data fra kartleggingen. Dette ble løst ved fornyet oversendelse av informasjonsbrev fra Fylkesmannen.
- Det er fortsatt et inntrykk at en del kommuner mangler oversikt over kommunens engasjement i selskaper og interkommunal virksomhet. Det kan gjelde både små og store kommuner. Høyere prioritering av eierskapsmeldinger og formidling av gode eksempler på slike, kan bidra til å bedre situasjonen. Også en del av regionrådene kan bli bedre på å holde oversikt over viktige samarbeidsordninger.
- I lys av ny kommunelov kan det være behov for bedre veiledning og evt. maler for organisering av interkommunal virksomhet etter de nye bestemmelsene. Særlig for kommuner uten juridisk fagkompetanse kan det være krevende å orientere seg i lover og regelverk som stadig er i endring. Det noteres behov for bedre forvaltningsfaglig og juridisk kompetanse i mange av de minste kommunene.
- Utredet har inntrykk av at kommunenes rapporteringsplikt til Fylkesmannen ved etablering av vertskommunesamarbeid etter kommuneloven, ikke blir fulgt opp. Rapporteringsplikten er videreført i ny kommunelov.

1.6 Rapportering

Fra prosjektet foreligger denne sluttrapporten som er tilgjengelig via Fylkesmannen i Nordland. Alle NIVIs rapporter legges også ut på www.nivianalyse.no.

Som del av rapporteringen til Fylkesmannen er det tilrettelagt en fil med nærmere informasjon om samarbeidsordninger for hver kommune. Prosjektleder i NIVI har presentert foreløpige resultater på Fylkesmannens kommunemøte 2. juni 2020.

2 Samarbeidets omfang og struktur

2.1 Fylkesoversikt og trender i samarbeidets omfang

I Nordland er det registrert til sammen 263 formelle interkommunale samarbeidsordninger. I 2014 ble det registrert 297 ordninger og i 2010 270 ordninger. Nedgangen i antall samarbeidsordninger fra 2014 skyldes at mange ordninger enten er nedlagt eller restrukturert, ofte i retning av større samarbeidsregioner. På skatteområdet vil det fra høsten 2020 bli nedlagt nærmere 20 interkommunale samarbeid om kemner og arbeidsgiverkontroll i Nordland. Andre eksempler på nedlegging av samarbeid gjelder bl.a. regionale næringsfond, litt mindre kjøp og salg av tjenester og endringer som har sammenheng med kommunesammenslutningene i Nord-Salten og Ofoten.

I kartleggingen er det funnet 65 nye samarbeidsordninger ifht. oversikten for 2014. Det tilsier at det skapt omkring 10 nye samarbeidsordninger pr. år i Nordland, som ikke er all verden med tanke på antall kommuner og regionråd i fylket. Mye av strukturen målt i antall ordninger pr kommune er ganske stabil, men rommer likevel mange eksempler på nytt og viktig samarbeid på kommunale kjerneområder. Det gjelder f.eks. utvidet samarbeid om barnevern, nye regionale NAV-kontor og et voksende samarbeid om rus og psykisk helse. Trendene i samarbeidets innhold omtales nærmere i lys av den sektorielle gjennomgangen nedenfor.

En oppdatert fylkesoversikt for Nordland framgår av tabellen nedenfor. Det registreres en vekst i samarbeidsordninger på regionalt nivå dvs. ordninger der 4-10 kommuner deltar. I 2020 utgjør de regionale ordningene 39 prosent av alle registrerte ordninger, mot tilsvarende 30 prosent i 2014. Fortsatt er det en liten overvekt av bilaterale samarbeidsordninger (46 prosent).

Geografisk nivå	Nordland 2010		Nordland 2014		Nordland 2020	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Lokalt nivå	135	50	163	55	121	46
Regionalt nivå	89	33	89	30	103	39
Høyere geografisk nivå	46	17	45	15	39	15
Sum	270	100	297	100	263	100

Tabell 2.1 Forekomst av formelle interkommunale samarbeidsordninger i Nordland

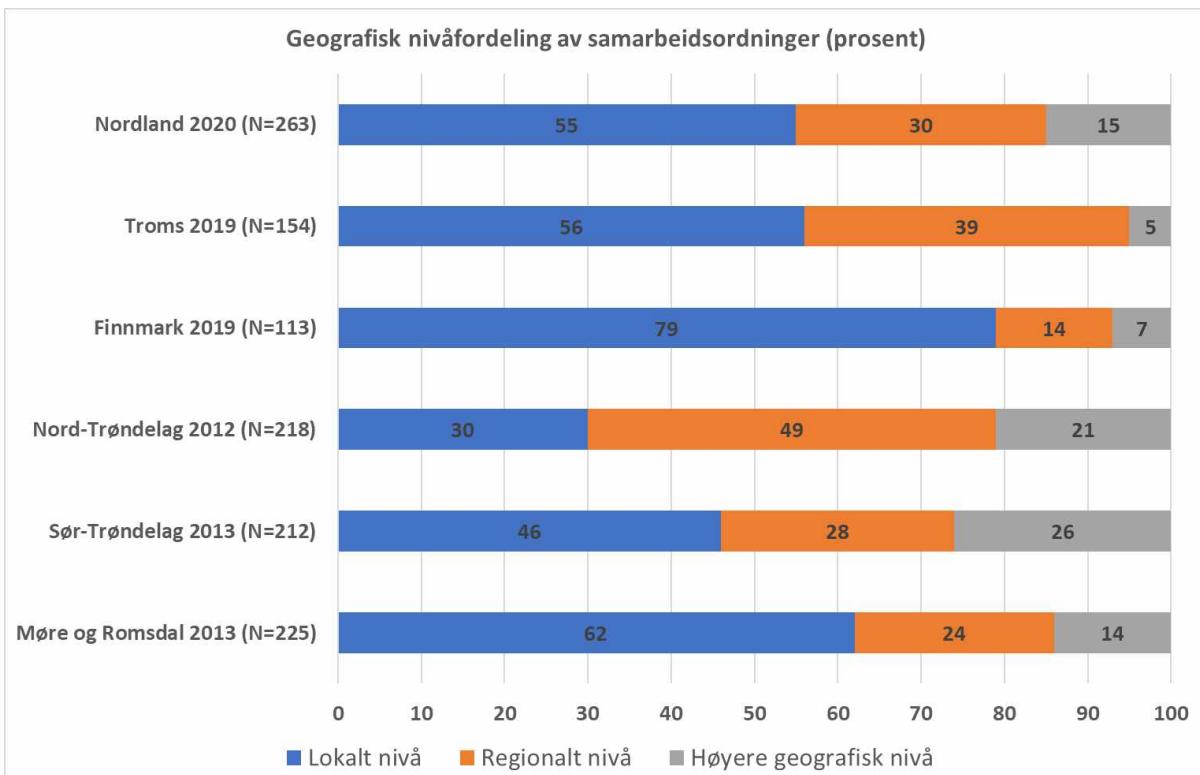
2.2 Referansestall fra andre fylker

NIVI Analyse har tidligere gjennomført kartlegginger av formalisert interkommunalt samarbeid i seks andre fylker. Hovedtallene fra den siste kartleggingen som er gjennomført, som gjelder Troms og Finnmark, framgår av tabellen nedenfor. I Troms ble det funnet 154 samarbeidsordninger, i Finnmark 114. Strukturen på samarbeidet er svært forskjellig ved at nærmere 80 prosent av samarbeidsordningene i Finnmark dreier seg om bilateralt kjøp og salg av tjenester. Det regionale kommunesamarbeidet er mye bedre utviklet i Troms, som har en samarbeidsprofil som likner mer på Nordland.

Nedenfor følger også referansestall fra tilsvarende kartlegginger i andre fylker. Tallene kan være noe påvirket av forskjeller i definisjon av interkommunalt samarbeid og ulik registreringspraksis på de ulike tidspunktene.

Geografisk nivå	Troms 2019		Finnmark 2019		Troms og Finnmark 2019	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Lokalt nivå	86	56	89	78	175	65
Regionalt nivå	60	39	17	15	77	29
Høyere geografisk nivå	8	5	8	7	16	6
Sum	154	100	114	100	268	100

Tabell 2.1 Forekomst av formelle interkommunale samarbeidsordninger i Troms og Finnmark.
Kilde: NIVI Analyse

Figur 2.2 Interkommunale samarbeidsordninger i seks fylker. Geografisk nivåfordeling. Prosent. Kilde: NIVI Analyse

2.3 Antall ordninger pr kommune

Antall registrerte ordninger pr kommune varierer fra 19 for Vågan til 42 for Brønnøy kommune. Gjennomsnittlig antall ordninger pr kommune ligger på 30 samarbeidsordninger i 2020, mot tilsvarende 31 i 2014 og 30 i 2010.

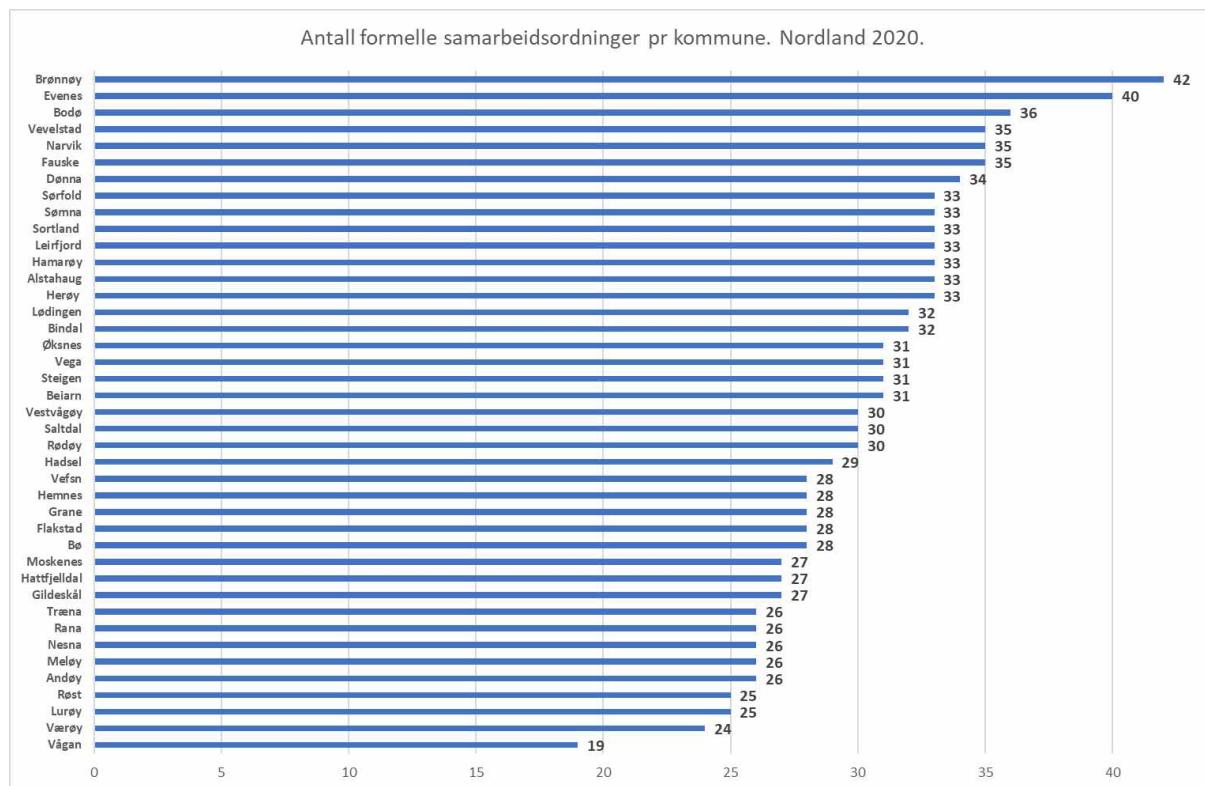
I 2020 er det registrert over 40 ordninger for to kommuner. Brønnøy toppler listen med 42, dernest følger Evenes med 40. I 2014 ble det funnet over 40 ordninger for seks kommuner, deriblant Evenes og gamle Tjeldsund kommune som toppet listen med hele 50 ordninger.

Det svært omfattende verstommunesamarbeidet mellom Evenes og gamle Tjeldsund kommune er nå restrukturert og tilpasset nye Tjeldsund og nye Narvik kommune. Økt egenregi for oppgaver som var en del av verstommunesamarbeidet forklarer det meste av nedgangen i antall ordninger for Evenes. Det er samtidig inngått en rekke nye samarbeidsordninger med Narvik, som forklarer at Narvik er den kommunen i fylket med størst økning i antall ordninger fra 2014.

Blant kommuner med størst reduksjon i antall ordninger finner vi utenom Evenes også Alstahaug og Fauske. Nedgangen i antall ordninger for disse kommunene skyldes en blanding av litt mindre kjøp og salg av tjenester, restrukturering til færre og større ordninger og nedlegging av tidligere samarbeid, som f.eks. samarbeid om skatteinnkreving og regionale næringsfond. Nytt og større regionråd er en del av bildet for HALD-kommunene (Herøy, Alstahaug, Leirfjord og Dønna).

Det er grunn til å merke seg at flere av fylkets minste kommuner, som Værøy, Røst og Træna, ligger nederst på listen over antall samarbeidsordninger. Vågan har ligget aller sist i de to siste kartleggingene, som har sammenheng med at det er Vestvågøy som har flest vertskommuneavtaler med nabokommunene Flakstad og Moskenes. En positiv samarbeidstrend i Lofoten kan endre dette bildet i årene framover.

Ser vi nærmere på antall samarbeidsordninger for de ulike regionrådsområdene, er det funnet flest ordninger på Helgeland og i Salten, færrest i Lofoten og Indre Helgeland. I Vesterålen er over 80 prosent av dagens samarbeidsordninger etablert på regionalt nivå, mens det bilaterale samarbeidet er nesten fraværende. I Hålogaland er bildet nesten motsatt med svakt utviklet samarbeid på regionalt nivå og sterk overvekt av lokale samarbeidsordninger jf. figuren nedenfor.

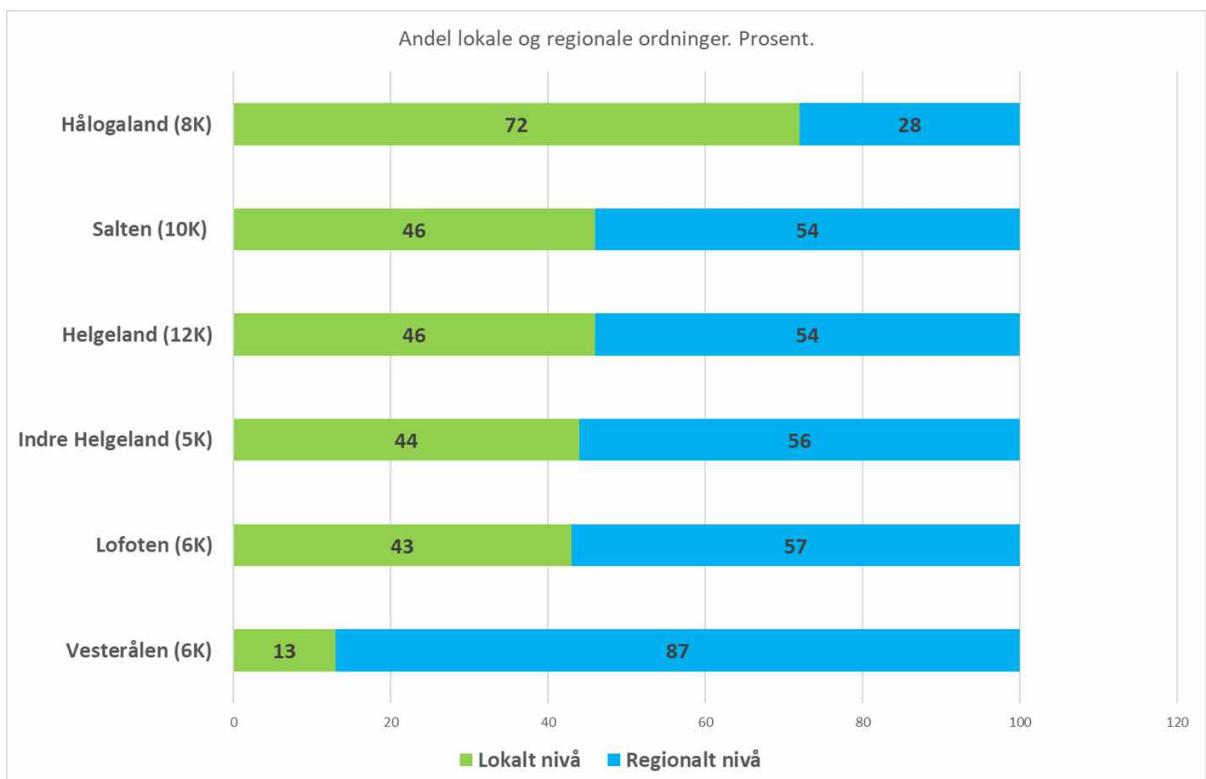
Figur 2.3 Antall formelle samarbeidsordninger pr kommune i Nordland. 2020.

Nr	Kommune	2020	2014	2010
1	Brønnøy	42	44	40
2	Evenes	40	50	33
3	Bodø	36	35	38
4	Fauske	35	44	42
5	Narvik	35	21	19
6	Vevelstad	35	34	29
7	Dønna	34	38	26
8	Alstahaug	33	42	37
9	Hamarøy	33	34	37
10	Leirfjord	33	41	29
11	Sortland	33	32	36
12	Sømna	33	31	29
13	Sørfold	33	36	41
14	Herøy	33	37	30
15	Bindal	32	28	32
16	Lødingen	32	34	36
17	Beiarn	31	30	32
18	Steigen	31	31	35
19	Vega	31	28	26
20	Øksnes	31	29	34
21	Saltdal	30	34	38
22	Vestvågøy	30	34	25
23	Rødøy	30	27	27
24	Hadsel	29	27	34
25	Bø	28	29	32
26	Flakstad	28	26	27
27	Grane	28	29	28
28	Hemnes	28	24	24
29	Vefsn	28	32	22
30	Gildeskål	27	25	26
31	Hattfjelldal	27	28	28
32	Moskenes	27	26	28
33	Andøy	26	26	31
34	Meløy	26	25	27
35	Nesna	26	25	24
36	Rana	26	26	26
37	Træna	26	25	27
38	Lurøy	25	27	30
39	Røst	25	26	23
40	Værøy	24	26	25
41	Vågan	19	19	24

Tabell 2.2 Antall registrerte samarbeidsordninger pr kommune i Nordland i 2010, 2014 og 2020. Kilde: NIVI Analyse.

Regionrådsområde	Kommuner	Veid snitt pr kommune
Helgeland	Alstahaug, Dønna, Herøy, Leirfjord, Træna, Vefsn, Brønnøy, Sømna, Vevelstad, Vega, Bindal, Grane	32
Indre Helgeland	Rana, Hemnes, Hattfjelldal, Nesna, Lurøy	26
Salten	Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Saltdal, Steigen, Sørfold	31
Hålogaland	Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Lavangen, Gratangen, Tjeldsund, Narvik, Evenes	30
Vesterålen	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy	30
Lofoten	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst	26

Tabell 2.3 Gjennomsnittlig antall ordninger pr kommune i ulike regionrådsområder Nordland 2020.

Figur 2.4 Samarbeidsstruktur i regionrådsområder målt ved andel av samarbeidsordningene på hhv. lokalt og regionalt nivå. Prosent.

2.4 Nyetableringstakt

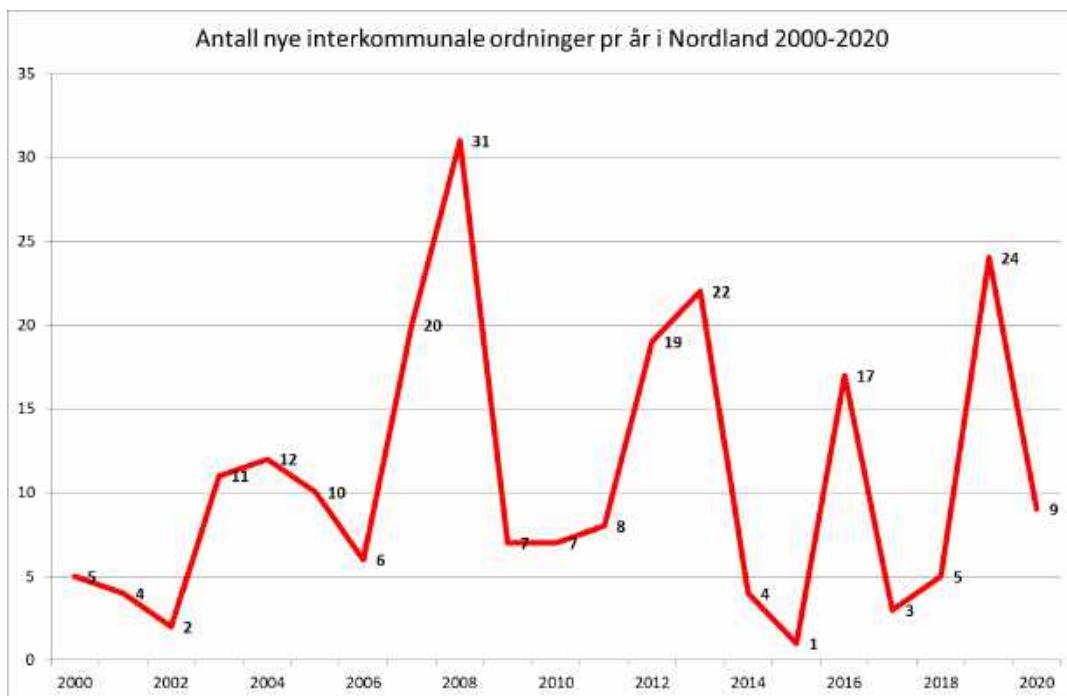
I kartleggingen er det funnet 63 nye samarbeidsordninger som er etablert etter 2014. Hva som skal defineres som en ny ordning krever bruk av skjønn i tilfeller hvor gamle samarbeidsordninger er reorganisert. Ut fra registrerte årstall for oppstart er det mulig å beskrive konjunkturer i samarbeidet jf. figuren nedenfor som viser antall nyetableringer etter år 2000. Tallene for perioden fram til 2013 er hentet fra kartleggingen i 2014.

Som det framgår har det vært flest nyetableringer med 4-5 års mellomrom. Den første rundt 2007, den andre i 2012/2013 og den siste i 2019. Det var også relativt mange nyetableringer i 2016. Årsakene til de siste toppene har nær sammenheng med organisering av interkommunale legevaktsentraler i 2016 og barnevernsvakter i 2019.

Ut fra en nærmere gjennomgang av de 63 nye ordningene etter 2014 kan det trekkes fire viktige konklusjoner:

- 60 prosent av de nye ordningene har kommet innenfor helse- og sosialsektoren. Legger vi på nye ordninger innenfor kommunal administrasjon, er tre fjerdedeler av fornyelsen knyttet til disse sektorene. Det tyder på at det har skjedd lite fornyelse av samarbeidet på andre sektorområder som f.eks. innenfor undervisningssektoren og teknisk sektor.
- Tallene tyder på at det har vært flest nyetableringer innenfor Helgeland regionrådsområde, i Salten og Hålogaland. Tre fjerdedeler av nyetableringene kan knyttes til disse delregionene. Tallene tyder på at det har vært minst dynamikk i samarbeidet i Vesterålen og Indre Helgeland.
- Hvis vi ser bort i fra 8 nye legevaktsentraler, 9 barnevernsvakter og en del mindre samarbeidsordninger av liten prinsipiell karakter, kan den substansielle fornyelsen i det formaliserte samarbeidet sammenfattes i følgende punkter:
 - To nye regionråd på hhv. Helgeland og Hålogaland
 - Forsterket IKT-samarbeid i Lofoten, rundt Bodø, Narvik og Brønnøysund
 - Fornyelse av innkjøpssamarbeidet
 - Tre nye barneverntjenester
 - Nye regionale Nav-kontor flere steder i fylket
 - Noen eksempler på psykiatrisamarbeid i deler av fylket
 - Et skolefaglig ressurssenter på Sør-Helgeland
 - Flere nye friluftsråd
 - Eksempler på kystplanlegging flere steder, som er tatt med som formalisert samarbeid, men som har karakter av midlertidig prosjektsamarbeid
- Et viktig inntrykk fra kartleggingen er at det i samme periode har vært en vekst i midlertidig prosjektvirksomhet og fagnettverk på tvers av dagens kommuner, som også berører lovpålagte oppgaveområder. Flere tunge prosjekter og mer nettverkssamarbeid ser ut til å prege oppgaveløsningen bl.a. innenfor viktige områder som beredskap, smittevern, velferdsteknologi og digitalisering. Det er ikke gjort noen nærmere kartlegging av ressursbruk og hvilke aktører som bidrar til en større uformell og midlertidig nettverksforvaltning utenfor den kommunale grunnstrukturen. Både generalistkommunekravet og trekk ved den øvrige statlige finansieringen og styringen av kommunene bidrar antakelig til å forsterke interkommunal fagutvikling og prosjektbasert innovasjon utenfor den enkelte kommune. I et fylke som Nordland, hvor 25 av 41 kommuner har under 3.000 innbyggere, kan det reises grunnleggende spørsmål om likeverdig deltagelse i innovasjon og fornyelse av den kommunale forvaltning.

Det vises til nærmere beskrivelser av samarbeidets innhold og variasjoner i deltagelse i interkommunalt samarbeid nedenfor.

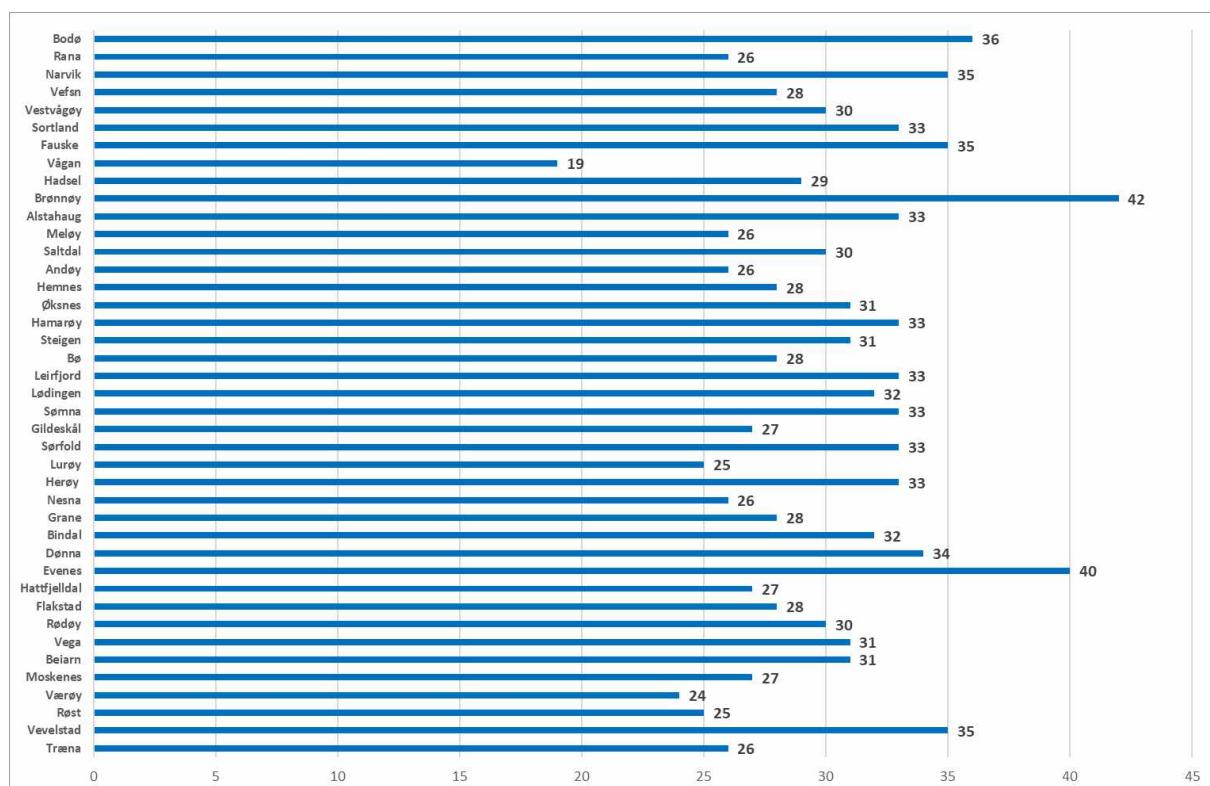
Figur 2.5 Etableringsår for interkommunale samarbeidsordninger etter år 2000

1	Hålogalandsrådet	32	Barneverntjenesten i Narvik
2	Helgeland interkommunalt politisk råd (HIPR)	33	Lofoten barnevern
3	Forsvarsforum Nord	34	Barneverntjenesten Nesna og Træna
4	Lofoten IKT	35	Barnevernvakt Fauske
5	IKT Drift Narvik-Evenes	36	Barnevernvakt Lofoten
6	IKT drift og digitalisering Bodø-Rødøy	37	Barnevernvakt Narvik
7	IKT-samarbeid Bodø-Røst	38	Barnevernvakt Saltdal
8	IKT-samarbeid Brønnøy, Vega, Vevelstad	39	Barnevernvakt Sør-Helgeland
9	Innkjøpssamarbeid Harstad	40	Barnevernvakt Vefsn
10	Samordna innkjøp i Nordland	41	Barnevernvakt Ytre Helgeland
11	Personvernombud HALD	42	Barnvernvakt Bodø
12	Indre Salten legevakt	43	Barnvernvakt Vesterålen
13	Narvik Legevaktsentral	44	Fosterhjem Helgeland
14	Harstad Legevaktsentral	45	Kommunepsykolog Indre Salten
15	Lofoten Legevaktsentral	46	Kommunepsykolog Lurøy-Rødøy-Træna
16	Vesterålen Legevaktsentral	47	Kommunepsykolog Nord-Salten
17	Bodø Legevaktsentral	48	Kommunepsykolog Sør-Helgeland
18	Helgeland Legevaktsentral	49	Kommunepsykolog Vestvågøy-Flakstad-Moskenes
19	Rana Legevaktsentral	50	ETS kommunepsykolog
20	Namdal Legevaktsentral	51	Ettervernsteam rus og psykisk helse Salten
21	KAD-senger Narvik	52	Helgeland Friluftsråd
22	Miljørettet helsevern Vesterålen	53	Midtre Hålogaland Friluftsråd
23	Nettverk Omsorg	54	Trollfjell Geopark & Friluftsråd
24	USHT Nordland	55	Vefsna Regionalpark
25	Regionalt skolefaglig ressurssenter (RSR)	56	Kystplan Ofoten
26	Felles landbruksforvaltning Vestvågøy-Flakstad	57	Kystplan Vesterålen
27	NAV Brønnøy-Vevelstad	58	Kommunedelsplan for Skjerstadfjorden
28	NAV Indre Salten	59	Brannsamarbeid Hemnes-Hattfjeldal
29	NAV Lofoten	60	Brannsamarbeid Vefsn-Herøy
30	NAV Narvik-Evenes-Gratangen	61	Brønnøy brann- og redningsvesen
31	NAV Nærøysund-Bindal-Leka	62	Helgeland havn IKS
		63	Kinoalliansen AS

Tabell 2.4 Nye interkommunale ordninger registrert etter 2014

2.5 Forskjeller i omfang etter kommunestørrelse?

Nærmere analyser tyder denne gangen på at det er en systematisk forskjell i samarbeidets omfang etter kommunestørrelse. Gjennomsnittlig antall ordninger pr kommune er høyere for de største kommunene enn for de minste. Gjennomsnittet ligger på 27,5 ordninger for kommuner med under 1.000 innbyggere (Træna, Vevelstad, Røst og Værøy) og stiger med økende kommunestørrelse til et gjennomsnitt på 31,3 for kommuner med over 10.000 innbyggere (Bodø, Rana, Narvik, Vefsn, Vestvågøy og Sortland). I 2014 var gjennomsnittlig antall ordninger pr kommune omtrent lik for de minste og de største kommunene i fylket.

Figur 2.6 Antall ordninger pr kommune sortert etter kommunestørrelse. Innbyggertall pr 1.1.2020.

2.6 Interkommunale årsverk

I kartleggingen er det registrert antall årsverk i mange av samarbeidsordningene, men vi har ikke grunnlag for å beregne hvor stor andel de interkommunale ordningene utgjør av samlet kommunal sysselsetting og kommuneøkonomi. I 2010 ble det gjort beregninger for Evenes og Tjeldsund som viste at de viktigste interkommunale ordningene utgjorde 19 prosent av totale årsverk i de to kommunene. Samarbeidet mellom Evenes og Tjeldsund var uvanlig omfangsrikt og omfattet alle administrative støttefunksjoner, hele helse- og sosialsektoren og tilnærmet alle oppgaver innenfor teknisk sektor. Ingen andre kommuner i Nordland ble vurdert å være i nærheten av et slikt samarbeidsnivå, verken i 2010 eller i 2014.

Ut fra kartlegginger og omfangsberegninger i andre fylker, kan det anslås at kjernesamarbeidet neppe overstiger mer enn 4-5 prosent av kommunenes økonomi og sysselsetting i de fleste kommuner i Nordland. Det normale er at både administrative støttefunksjoner og den lovpålagte tjenesteproduksjonen løses enhetskommunalt med den kompetanse og den kapasitet som følger av dagens kommunestruktur.

2.7 Konsekvenser av kommunesammenslutninger

I Nordland er det gjennomført følgende endringer i kommuneinndelingen med virkning fra 1.1.2020:

- Narvik kommune er utvidet med Ballangen kommune og halve Tysfjord kommune. Nye Narvik kommune hadde 21.845 innbyggere ved oppstart.
- Hamarøy kommune er tilført den andre halvdelen av Tysfjord kommune. Hamarøy kommune hadde 2.766 innbyggere ved oppstart.
- Gamle Tjeldsund kommune har slått seg sammen med Skånland kommune og blitt en del av Troms fylke. Nye Tjeldsund kommune hadde 4.216 innbyggere ved oppstart.

En viktig begrunnelse for kommunesammenslutninger har vært at nye og større kommuner kan bli mindre avhengige av interkommunalt samarbeid. De kommunale fagmiljøene kan bli større på alle kommunens områder og oppgaver som før var interkommunale kan underlegges direkte demokrati og styring fra kommunestyret og kommuneadministrasjonen. Kommunesammenslutninger kan også medføre en enklere og mer oversiktlig forvaltning for innbyggerne, næringslivet og de andre aktørene i offentlig sektor. Er det mulig å peke på denne typen fordeler ved de aktuelle sammenslutningene?

Svaret på disse spørsmålene er i hovedsak nei. Nye Narvik kommune kan ha medført visse forenklinger i forhold til Ballangen, men sammenslutningen berører ikke alle kommuner som inngår i den funksjonelle kommuneregionen, som Evenes og Gratangen. Sett fra nye Narvik kommune tyder tallene på at kommunereformen har medført økt etterspørsel etter interkommunale ordninger og en reell vekst i det formaliserte samarbeidet med særlig Evenes, men også Gratangen.

For Hamarøy har heller ikke delingen av Tysfjord medført noen vesentlig endring i systemkapasitet som gjør kommunen mindre avhengig av interkommunalt samarbeid. Det gamle STH-samarbeidet mellom Steigen, Tysfjord og Hamarøy er i hovedsak nedlagt og nye Hamarøy kommune orienterer seg både mot Bodø (barnevern) og Indre Salten (Nav) for å få løst kompetansekreende oppgaver.

2.8 Samarbeid på tvers av fylkesgrenser

I kartleggingen er det funnet 33 interkommunale samarbeidsordninger som krysser dagens fylkesgrense mellom Nordland og Troms. De konkrete ordningene dreier seg om mange typer oppgaver, både regionalpolitisk samarbeid gjennom det nye Hålogalandsrådet, flere regionale samarbeidsordninger om bl.a. revisjon og sekretariat for kommunenes kontrollutvalg, med tillegg av mange lokale samarbeidsordninger.

Det er identifisert 7 samarbeidsordninger som krysser fylkesgrensen mot Trøndelag. Samarbeidet dreier seg utelukkende om Bindal kommune som dels deltar i noen regionale samarbeidsordninger mot Namdal, dels har noen få bilaterale ordninger mot Nærøysund og Leka, jf. konkretisering nedenfor.

Det er i tillegg funnet to andre ordninger som krysser flere fylkesgrenser. Det dreier seg Kinoalliansen AS, der Rana og Vefsn deltar sammen med 13 andre kommuner i et selskap som driver med kinodrift, dels Kommunekraft AS der 17 kommuner i Nordland er eiere i et selskap som formidler konsesjonskraft på vegne av et stort antall kommuner over hele landet.

Nr	Navn samarbeidsordning	Antall kommuner	Vertskommune
1	110-sentralen i Salten Brann IKS	41	Bodø
2	KomRev NORD IKS	37	Harstad
3	K-Sekretariatet IKS	27	Tromsø
4	Midtre Hålogaland Friluftsråd	9	Narvik
5	Forsvarsforum Nord	8	
6	Hålogaland Ressursselskap IKS (HRS)	8	Narvik
7	Hålogalandsrådet	8	Narvik
8	Nordkraft AS	8	Narvik
9	Flyplassutvalget for Harstad og Narvik lufthavn	7	Evenes
10	Hålogaland Revisjon AS	7	Narvik
11	Hålogaland Kraft AS	6	Harstad
12	KAD-senger Harstad	4	Harstad
13	Veterinærvaktområde Harstad og Tjeldsund	4	Harstad
14	Harstad interkommunale legevakt	3	Harstad
15	Innkjøpssamarbeid Harstad	3	Harstad
16	Innkjøpssamarbeid Narvik	3	Narvik
17	Narvik og omegn krisesenter	3	Narvik
18	NAV Narvik-Evenes-Gratangen	3	Narvik
19	Veterinærvaktområde Narvik	3	Ballangen
20	Arktisk Filharmoni AS	2	Tromsø
21	ETS Fysioterapi	2	Tjeldsund
22	ETS jordmortjeneste	2	Tjeldsund
23	ETS Kommuneoverlege	2	Tjeldsund
24	ETS kommunepsykolog	2	Tjeldsund
25	ETS Kreftkoordinator	2	Tjeldsund
26	ETS Kulturskole	2	Evenes
27	ETS Medisinske senter	2	Tjeldsund
28	ETS-legevakten	2	Tjeldsund
29	Helsetjenester Lødingen-Kvæfjord	2	Lødingen
30	Kvitfors interkommunale vannverk	2	Tjeldsund
31	Legevakten i Narvik	2	Narvik
32	Narvik Legevaktsentral	2	Narvik
33	Ofoten Brann IKS	2	Narvik

Tabell 2.5 Interkommunale samarbeidsordninger som krysser fylkesgrensen mellom Nordland og Troms

Nr	Navn samarbeidsordning	Antall kommuner	Vertskommune
1	Nord-Trøndelag 110-sentral	20	Namsos
2	Midtre Namdal Avfallsselskap IKS (MNA)	12	Overhalla
3	Namdal Rehabilitering IKS	12	Høylandet
4	Etterutdanningsnettverket i Namdalen (EINA)	12	Namsos
5	Namdal Legevaktsentral	12	Namsos
6	Feitetjenester Bindal, Leka, Nærøysund	3	Nærøysund/Leka
7	Viltforvaltning Bindal, Nærøy, Leka	2	Bindal

Tabell 2.6 Interkommunale samarbeidsordninger som krysser fylkesgrensen mellom Nordland og Trøndelag

3 Endringer i innhold og organisering

Nedenfor følger tall for hvor mange kommuner som samarbeider om ulike oppgaver og en nærmere beskrivelse av fordeling av vertskommuneansvar og bruk av ulike juridiske organisasjonsformer. Videre følger noen nærmere analyser av samarbeidets betydning for tjenestestruktur og fagmiljøenes størrelse på sentrale tjenesteområder.

3.1 Andel som samarbeider om ulike oppgaver

Nedenfor følger tall for hvor stor andel av kommunene i Nordland som samarbeider om ulike oppgaver. I oversikten er det tatt med referansetall fra kartleggingen i 2014. Som det framgår finnes det flere oppgaver hvor alle eller tilnærmet alle de 41 kommunene deltar i interkommunalt samarbeid. Det gjelder oppgaver som regionråd, Interkommunale Utvalg mot Akutt forurensning (IUA), 110-sentral, krisesenter, PP-tjeneste og renovasjon (avfallsbedrift). Etter 2014 har samarbeid om legevaktsentral, friluftsråd og barnevernvakt blitt fylkesdekkende. Et langvarig og systematisk samarbeid om Regionale kompetansekontor (RKK) er et spesielt trekk ved Nordland.

Litt lenger ned på listen noteres en markert økning i andelen av kommunene som samarbeider om barnevern, som nå dekker tre fjerdedeler av kommunene. Dagens barneverntjenester i Nordland er nærmere beskrevet nedenfor. Det noteres en markert vekst i samarbeidet om arkiv, kystplanlegging, kommunepsykolog og Nav-tjenester.

Tabellen inneholder også flere eksempler på tilbakegang i andelen av kommunene som deltar i formalisert samarbeider. Det gjelder bl.a. bibliotek, kreftkoordinator, innkjøp, revisjon, voksenopplæring og ganske overraskende IKT. Vi gjør her oppmerksom på at Digitale Helgeland ikke er talt med som et formalisert samarbeid, med bakgrunn i at dagens organisering har form av et midlertidig prosjekt. Det vises til nærmere omtale av dagens IKT-samarbeid i den sektorvise gjennomgangen.

Som i 2014 er det fortsatt grunn til å understreke at svært mye av dagens samarbeid framstår som et pragmatisk og lite planmessig organisert. Kommunene utnytter langt i fra mulighetene for utvikling av sterke fagmiljøer på en lang rekke kompetansekrede områder. Arbeid med digitalisering og effektiv organisering av kommunale forvaltningsoppgaver og administrative støttefunksjoner kunne utvilsomt ha kommet mye lenger. Det samme gjelder samarbeid om plan- og utviklingsoppgaver for å fremme samfunnsutvikling og en god samhandling med den øvrige forvaltning.

Det vises bl.a. til at bare fire kommuner i dag deltar i formalisert samarbeid om lønn og regnskap. Formalisert samarbeid om planadministrasjon, byggesak, andre forvaltningsoppgaver i teknisk sektor og kommuneoverlegefunksjon er nesten fraværende.

Nr	Oppgave/funksjon	Prosent Nordland 2014	Prosent Nordland 2020
1	Regionråd	100	100
2	Beredskap mot akutt forurensning (IUA)	100	100
3	110-sentral	100	100
4	Krisesenter	100	100
5	Legevaktsentral	0	100
6	Friluftsråd	86	100
7	Interkommunal PP-tjeneste	91	98
8	Renovasjon	95	95
9	Kontrollutvalgssekretariat	86	95
10	Barnevernvakt	0	93
11	Regionalt kompetansekontor (RKK)	95	90
12	Arkiv	70	90
13	Revisjon	93	83
14	Felles barneverntjeneste	59	73
15	Legevakt	66	63
16	Innkjøp	70	59
17	IKT-samarbeid utenom Digitale Helgeland	66	56
18	Interkommunale planer/planlegging	32	54
19	Felles brannvern	45	49
20	Kommunepsykolog/psykisk helse	5	48
21	Felles samarbeidsavtale NAV	16	44
22	Miljørettet helsevern	25	41
23	Øvrig landbruksamarbeid inkl. skog/vilt	41	37
24	Ø-hjelpstilbud, KAD-senger	25	37
25	Utvalgte branntjenester, brannsjef, tilsyn etc.	36	27
26	Felles landbrukskontor	32	27
27	Bibliotek	48	24
28	Grunnskoleopplæring/gjesteelever	16	24
29	Felles kulturskole, inkl. deltjenester	23	20
30	Jordmortjeneste	23	20
31	Barnehagetilbud/felles tilsyn	23	20
32	Interkommunal kreftkoordinator	30	10
33	Regnskap	14	10
34	Lønnsfunksjon	14	10
35	Havnesamarbeid/havneselskap	11	10
36	Voksenopplæring	16	7
37	Byggesak/tilsyn	5	5
38	Felles plankontor/planadministrasjon	5	5
39	Teknisk sektor/forvaltningssamarbeid	5	5
40	Felles kommunoverlegefunksjon	5	2
41	Vannverk/vannforsyning	2	2

Tabell 3.1 Andel av kommunene i Nordland som deltar i formalisert interkommunalt samarbeid om ulike oppgaver. 2014 og 2020. Prosent.

3.2 Fordeling av VK-ansvar

I kartleggingen er det så langt det har vært mulig registrert hvem som er vertskommune eller administrasjonskommune for de ulike samarbeidsordningene. Opplysninger om vertskommuneansvar foreligger for 242 ordninger. For 30 av disse ivaretas vertskommuneansvaret av en kommune utenfor Nordland, som f.eks. nye Tjeldsund kommune (9), Harstad kommune (7), Namsos (3) og Nærøysund (3).

En nærmere analyse av de 212 ordningene hvor vertskommuneansvaret ivaretas av kommuner i Nordland gir et interessant bilde:

- Nær 80 prosent av vertskommuneansvaret ivaretas av 9 av de største kommunene i fylket dvs. Bodø som har vertskommuneansvar for 29 ordninger, Brønnøy for 25, Narvik 24, Sortland 21, Vefsn 14, Vestvågøy 14, Alstahaug 14, Rana 12 og Fauske 11.
- I fylket finnes det 10 kommuner hvor det ikke er registrert at kommunen ivaretar vertskommuneansvar for noen ordning. Fylkets syv minste kommuner er blant disse.
- Konsentrasjonen av vertskommuneansvar illustreres ytterligere ved at 15 andre kommuner ivaretar vertskommuneansvar for 1 eller 2 ordninger. Blant disse er det mange små kommuner, men også noe relativt store kommuner som Hadsel og Meløy.

Denne fordelingen av vertskommuneansvar illustrerer en betydelig faglig og administrativ avhengighet mellom de minste kommunene og de største.

Et annet interessant poeng er at framveksten av det pragmatiske samarbeidet kan ha ledet til en sterkere sentralisering av vertskommuneansvaret enn hva som kunne vært alternativet ved en mer planmessig og strategisk organisering av samarbeidet, inkludert bedre utnyttelse av nye digitale løsninger og en mer aktiv arbeidsdeling for stedsuavhengige tjenester.

Kommune	Folketall 1.1.2020	Antall ordninger der kommunen ivaretar vertskommuneansvar	Antall ordninger med bistand fra andre vertskommuner	Antall ordninger totalt
Bodø	52357	29	7	36
Rana	26184	12	14	26
Narvik	21845	24	11	35
Vefsn	13278	14	14	28
Vestvågøy	11433	14	16	30
Sortland	10566	21	12	33
Fauske	9739	11	24	35
Vågan	9608	5	14	19
Hadsel	8061	2	27	29
Brønnøy	7917	25	17	42
Alstahaug	7447	14	19	33
Meløy	6288	2	24	26
Saltdal	4671	3	27	30
Andøy	4663	0	26	26
Hemnes	4454	4	24	28
Øksnes	4410	1	30	31
Hamarøy	2766	2	31	33
Steigen	2608	3	28	31
Bø	2569	0	28	28
Leirfjord	2294	2	31	33
Lødingen	2034	1	31	32
Sømna	1975	3	30	33
Gildeskål	1950	1	26	27
Sørfold	1926	1	32	33
Lurøy	1890	2	23	25
Herøy	1777	3	30	33
Nesna	1761	3	23	26
Grane	1482	1	27	28
Bindal	1426	1	31	32
Dønna	1371	2	32	34
Evenes	1348	2	38	40
Hattfjelldal	1297	2	25	27
Flakstad	1272	0	28	28
Rødøy	1213	2	28	30
Vega	1200	0	31	31
Beiarn	1017	0	31	31
Moskenes	1015	0	27	27
Værøy	728	0	24	24
Røst	498	0	25	25
Vevelstad	462	0	35	35
Træna	435	0	26	26

Tabell 3.2 Fordeling av vertskommuneansvar for registrerte samarbeidsordninger.
n=212.

3.3 Bruk av juridiske organisasjonsformer

I kartleggingen er det gjort en vurdering av juridisk hjemmelsgrunnlag for samtlige ordninger. Juridisk form har vært lett å avgjøre for alle selskaper, herunder alle aksjeselskaper (AS) og interkommunale selskaper (IKS). Bruk av selskaper utgjør 12,9 prosent av alle registrerte ordninger, jf. figuren nedenfor.

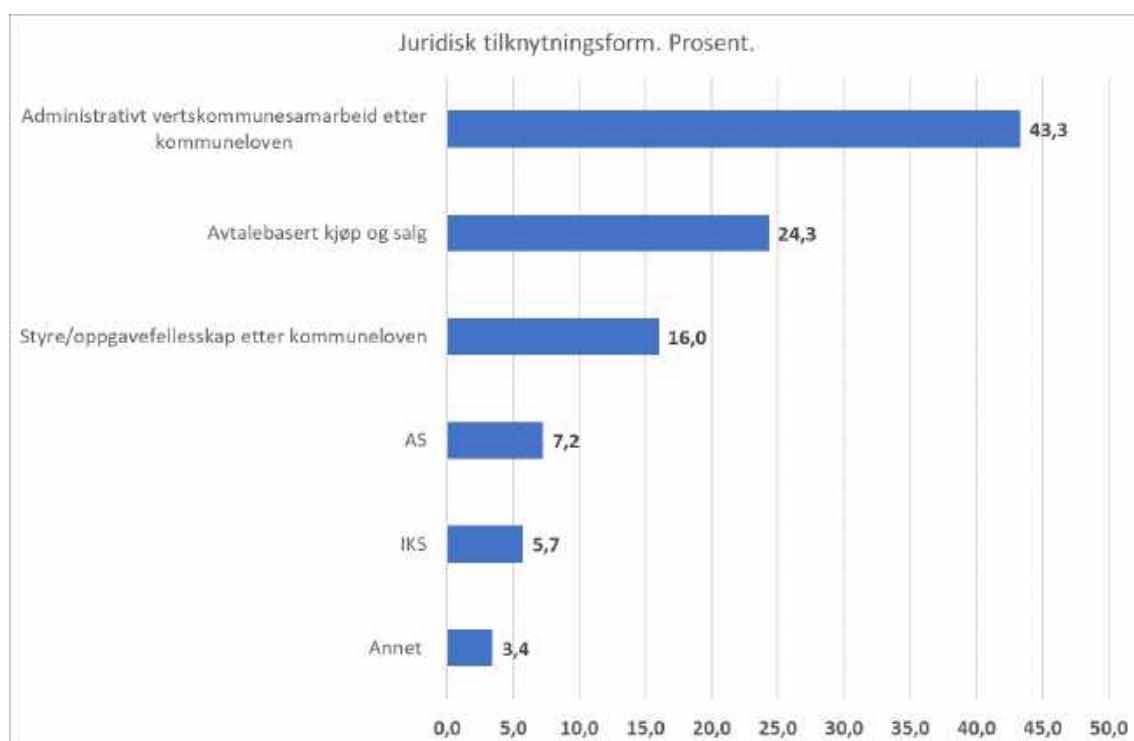
Det klart mest brukte hjemmelsgrunnlaget er administrativt vertskommunesamarbeid etter kommunelovens § 20-1, tidligere § 28b i gammel kommunelov. Denne samarbeidsformen er vurdert til å omfatte 43 prosent av alle registrerte ordninger. I ganske mange tilfeller kan det være krevende å finne ut om samarbeidet innebærer myndighetsoverføring til en vertskommune.

Avtalebasert kjøp og salg av tjenester, uten spesiell lovhjemmel, er også en vanlig organisasjonsform. Fritt avtalebasert samarbeid er vurdert til å omfatte ca. en fjerdedel av alle ordningene.

Såkalt §27-styrer etter gammel kommunelov, som er erstattet av interkommunalt politisk råd (§ 18-1) og kommunalt oppgavefellesskap (§ 19-1) i ny kommunelov, er vurdert å være hjemmelsgrunnlag for 16 prosent av dagens ordninger.

Under «Annet» er det registrert noen eksempler på plansamarbeid med hjemmel i Pbl §9-1, noen regionale museer som er organisert som stiftelser (STI) og et eksempel på en samvirkebedrift (Revisjon Midt-Norge SA).

Det tas forbehold om at denne oversikten ikke er basert på innsamling og gjennomgang av det formelle grunnlaget for dagens samarbeidsordninger. Det er fortsatt et inntrykk at mange av dagens samarbeidsordninger i Nordland er regulert uten bruk av juridisk ekspertise.

Figur 3.1 Juridisk hjemmelsgrunnlag for dagens samarbeidsordninger i Nordland. Prosent.

3.4 Tjenestestruktur og effekter på fagmiljø

Større fagmiljøer og bedre tjenestekvalitet er som regel svært viktige begrunnelser for interkommunalt samarbeid. Faglige stordriftsfordeler kan i prinsippet tas ut på alle viktige områder, forutsatt enighet om organisering, styring og finansiering.

Sett fra den enkelte kommune kan interkommunalt samarbeid være avgjørende for stabilitet og kvalitet på tjenestene. Det gjelder ikke bare store regionale samarbeidsordninger, men også lokale ordninger kan gi store faglige gevinst, f.eks. der flere krevende oppgaver ivaretas av én og samme person. I andre tilfeller kan kommunene mangle nøkkelpersonell innenfor ledelse eller personell med særskilt profesjonkompetanse, som f.eks. stilling som brannsjef, kreftkoordinator eller en kommunepsykolog. Lokale merverdier av nabobistand på slike kritiske fagområder er lett å påvise i alle deler av Nordland.

I denne sammenheng er vi opptatt av om dagens samarbeidsmønster bidrar til et systematisk skift fagmiljøstørrelse. Fra kartleggingen foreligger informasjon om hvor mange av kommunene som deltar i interkommunalt samarbeid. Tallene gir grunnlag for å belyse hvordan tjenestestrukturen avviker fra kommunestrukturen. I Nordland er antall tjenester på utvalgte oppgaveområder som følger:

- 26 IKT-tjenester, hvorav 18 kommunale og 8 interkommunale
- 38 økonomikontor, hvorav 37 kommunale og 1 interkommunalt kontor (HALD)
- 41 planadministrasjoner, alle kommunale
- 12 barnevernvakter, hvorav 3 kommunale og 9 interkommunale
- 19 barnverntjenester, hvorav 11 kommunale og 8 interkommunale
- 8 legevaktsentraler, alle interkommunale
- 27 legevakter, hvorav 15 kommunale og 12 interkommunale
- 41 kommuneoverleger, hvorav 40 kommunale og 1 interkommunal tjeneste (ETS kommuneoverlege)
- 12 PP-tjenester, hvorav 2 kommunale og 10 interkommunale
- 36 landbrukskontor, hvorav 30 kommunale og 6 interkommunale
- 5 interkommunale utvalg mot akutt forurensning (IUA), alle interkommunale
- 26 brannvesen, hvorav 21 kommunale og 5 interkommunale

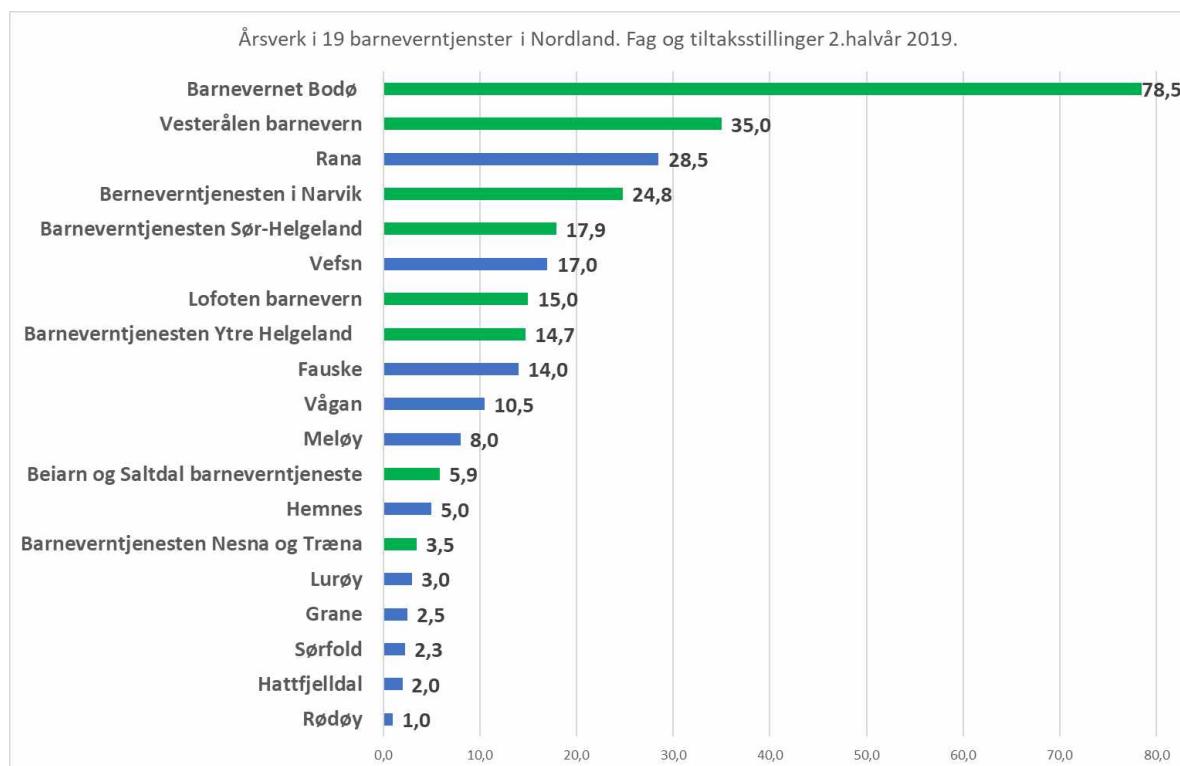
Barneverntjenesten er en særlig interessant tjeneste i lys av stor oppmerksomhet om kommunenes fagmiljøer og nasjonale anbefalinger om dimensjonering av tjenesten. Staten har over lang tid brukt en rekke insentiver og særskilte stimuleringsordninger for å påvirke faglig kvalitet i tjenesten. Det nasjonale barnevernpantelet, som ble opprettet av Barne- og likestillingsdepartementet i 2010, anbefalte at ingen barneverntjenester bør ha under fem årsverk.

I Nordland deltar nå 73 prosent av kommunene i interkommunale barneverntjenester. De siste 10 årene har andelen av kommunene som deltar i interkommunale barneverntjenester vokst fra 39 prosent i 2010 til 59 prosent i 2014 og videre til 73 prosent i 2020. I fylket finnes det i dag 19 barneverntjenester, hvorav 8 er interkommunale og 11 er enhetskommunale.

Dimensjoneringen av tjenestene målt i fag- og tiltaksstilling varierer fra 1,0 årsverk i Rødøy til 78,5 årsverk i Bodø. De interkommunale tjenestene varierer fra 3,5 årsverk for den nye barneverntjenesten for Nesna og Træna til 78,5 årsverk for barneverntjenesten i Bodø, som nå dekker fem kommuner (Bodø, Gildeskål, Hamarøy, Steigen, Værøy og Røst). Dagens organisering av det kommunale barnevernet innebærer at seks av tjenestene har under fire årsverk, mens ytterligere tre har under åtte årsverk.

Tall for antall ansatte ved Nav-kontorene i Nordland, viser at kontorenes størrelse varierer fra 1 ansatt på Røst til nesten 100 ansatte i Bodø. Ni av Nav-kontorene har tre eller færre ansatte, jf. oversikten nedenfor. Tallene viser dimensjoneringen slik den var ved årsskiftet. Fra Nav Nordland opplyses at utviklingen går i retning av strammere budsjetter og færre ansatte.

Sammenholder vi tallene for dagens tjenestestruktur og dimensjonering av viktige lovpålagte tjenester, må det konkluderes med at interkommunalt samarbeid gir viktige bidrag til større fagmiljøer i kommunene, men kommunenes strategier gir ingen systematisk effekt på fagmiljøstørrelsen i de mest sårbarer kommunene. På viktige områder går utviklingen snarere i motsatt retning i de minste kommunene, med ytterligere uttynning og personifisering av lovpålagte tjenester.

Figur 3.2 Dimensjonering av dagens barneverntjenester i Nordland. Fag- og tiltaksstillingar pr. 2. halvår 2019. Kilde: Fylkesmannen

Kommune	Ansatte KOM ved Nav- kontoret inkl. fordelt leder	Ansatte STAT ved Nav- kontoret inkl. fordelt leder	Totalt antall ansatte inkl. fordelt leder
BODØ	34,00	64,50	98,50
NARVIK	27,50	42,50	70,00
BINDAL			
SØMNA	5,00	1,00	6,00
BRØNNØY	7,50	8,50	16,00
VEGA	1,50	1,50	3,00
VEVELSTAD	0,00	1,10	1,10
HERØY	2,00	2,50	4,50
ALSTAHAUG	12,00	12,00	24,00
LEIRFJORD	4,00	2,00	6,00
VEFSN	16,00	16,00	32,00
GRANE	1,00	3,00	4,00
HATTFJELLDAL	3,00	1,00	4,00
DØNNNA	1,50	2,50	4,00
NESNA	2,00	2,00	4,00
HEMNES	7,00	5,00	12,00
RANA	23,50	33,50	57,00
LURØY	2,00	1,00	3,00
TRÆNA	0,00	2,00	2,00
RØDØY	2,00	2,00	4,00
MELØY	8,30	9,30	17,60
GILDESKÅL	2,00	3,00	5,00
BEIARN	1,00	1,00	2,00
SALTDAL	6,00	5,00	11,00
FAUSKE	10,50	13,50	24,00
SØRFOLD	5,30	2,00	7,30
STEIGEN	8,00	4,00	12,00
HAMARØY	5,00	3,00	8,00
LØDINGEN	6,00	3,00	9,00
EVENES			
RØST	0,00	1,00	1,00
VÆRØY	1,00	1,00	2,00
FLAKSTAD	1,00	1,00	2,00
VESTVÅGØY	9,00	16,00	25,00
VÅGAN	5,50	10,50	16,00
HADSEL	9,00	10,00	19,00
BØ	2,00	3,00	5,00
ØKSNES	6,00	6,00	12,00
SORTLAND	25,00	20,00	45,00
ANDØY	3,50	4,50	8,00
MOSKENES	0,50	1,50	2,00
Sum Nordland	266,10	321,90	588,00

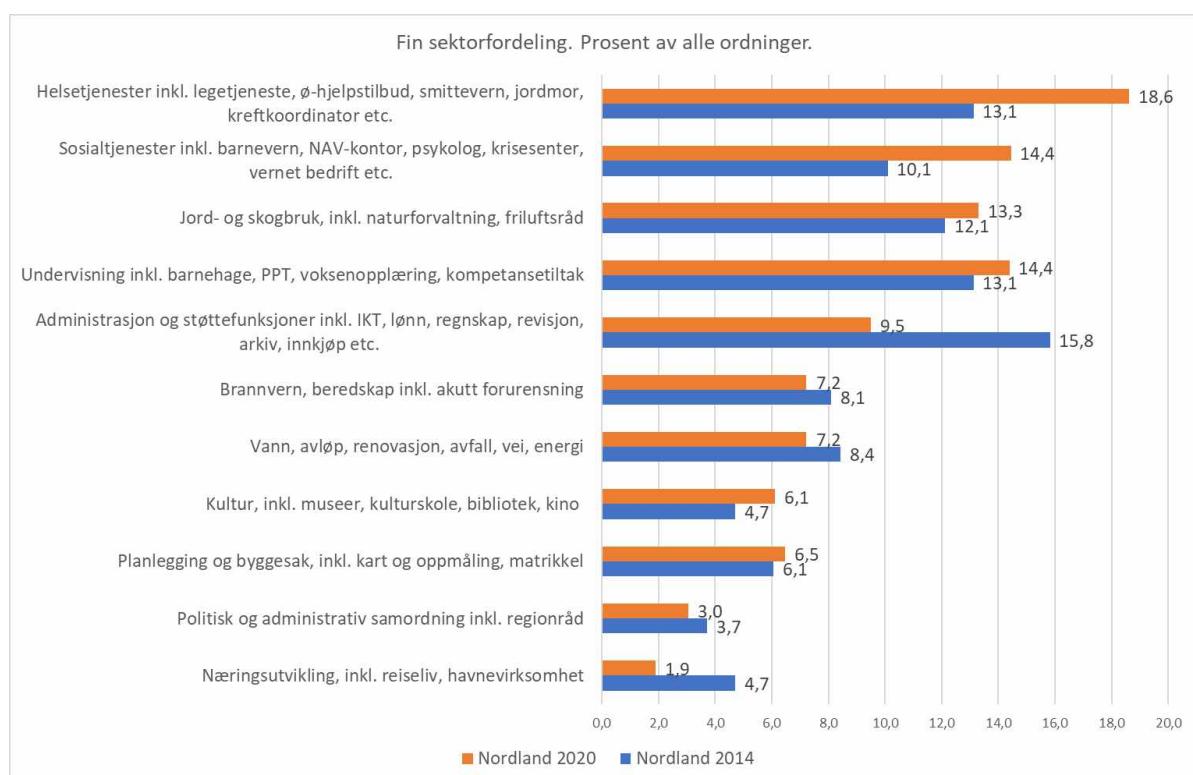
Tabell 3.3 Dimensjonering av Nav-kontorene i Nordland pr 1. januar 2020.
Kilde: Nav Nordland

4 Sektorvis gjennomgang av dagens ordninger

Nedenfor følger nærmere beskrivelser av samarbeidets innhold med utgangspunkt i en sektorinndeling av registrerte ordninger.

4.1 Sektorfordeling

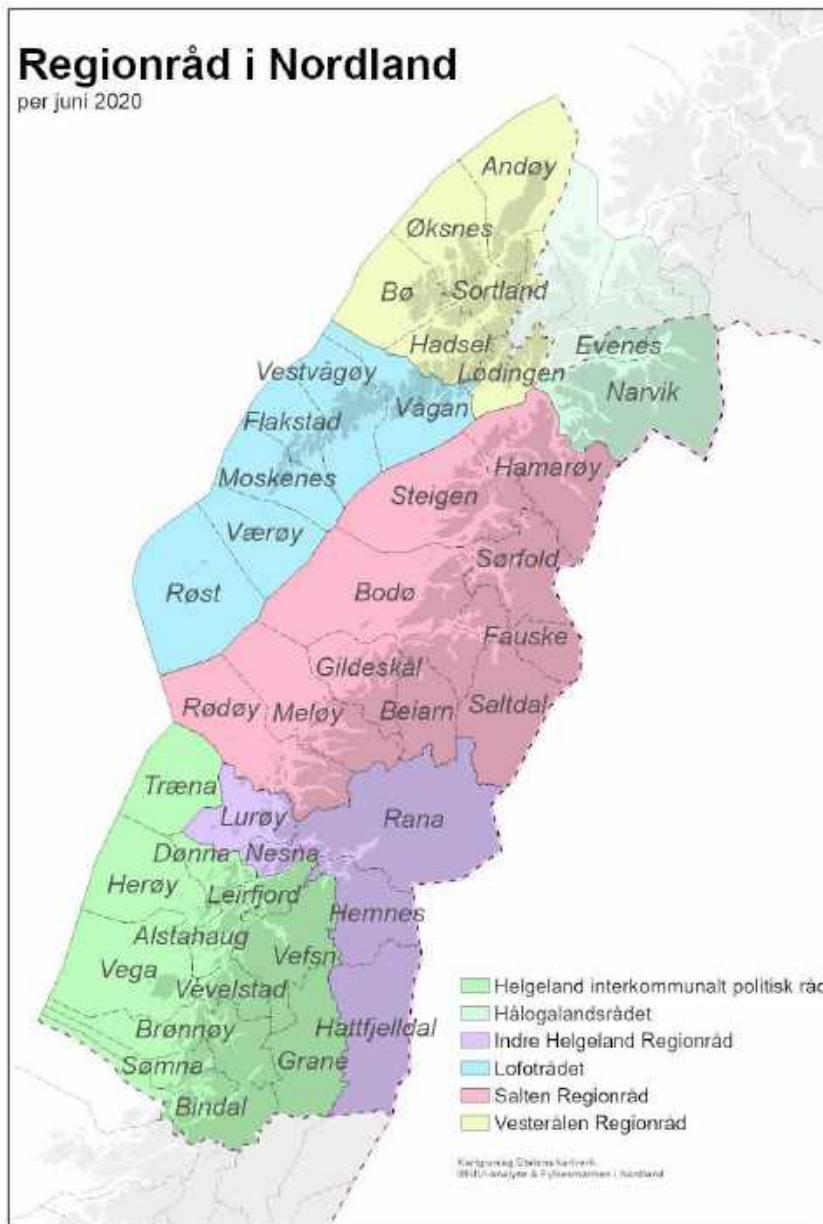
Den første figuren nedenfor viser hvordan de registrerte ordningene fordeler seg etter en fin sektorinndeling. I 2020 er det registrert flest ordninger innenfor helse- og sosialsektoren, som dekker en tredjedel av alle registrerte samarbeidsordninger. Vi finner også relativt mange samarbeidsordninger innenfor landbruk og naturforvaltning. Siden 2014 har samarbeidet om administrasjon og støttetjenester gått tilbake og vi ser også tendenser til stagnasjon i samarbeidet innenfor flere sektorområder. Det kan være grunn til å merke seg at det formaliserte samarbeidet om næringsutvikling er svært begrenset.

Figur 4.1 Fin sektorfordeling av registrerte samarbeidsordninger i Nordland. 2014 og 2020. Prosent. n=297/263. Kilde: NIVI

4.2 Regionrådene i Nordland

I Nordland finnes i dag seks regionråd, eller interkommunalt politisk råd som det nå kan hete hvis kommunene velger å følge nye bestemmelser i kommuneloven. Tre av regionrådene er allerede organisert etter ny kommunelov, Hålogalandsrådet, Interkommunalt politisk råd for Lofoten (Lofotrådet) og Helgeland Interkommunalt Politisk Råd (HIPR). Siden 2014 har det blitt to færre regionråd gjennom sammenslutninger på Helgeland og i Hålogaland. Siden 2014 har det også skjedd endringer for enkeltkommuners regionrådstilhørighet. Det gjelder Grane kommune som har gått over fra Indre Helgeland regionråd til Helgeland regionråd. Rødøy kommune har gått over fra Helgeland til Salten regionråd. Det har også skjedd endringer i regionrådgrensene gjennom delingen av Tysfjord kommune.

Figur 4.2 Dagens regionråd i Nordland

Nedenfor følger en nærmere oversikt over dagens regionråd i Nordland. Det vises til hjemmesidene for mer helhetlig presentasjon. Det kan være grunn til å merke seg at regionrådene i dag har en begrenset administrasjon, samtidig som det har vært en ulik praksis for organisering av regionale samarbeidsordninger som del av regionrådet. Til sammen har de seks regionrådene i Nordland i dag en administrasjon på 10,5 årsverk. Vesterålen regionråd skiller seg ut med mange interkommunale ordninger organisert som del av regionrådet. Vesterålen regionråd har arbeidsgiveransvar for 15 ansatte som utgjør rundt 12 årsverk, når vi tar med daglige ledere og koordinatorer for underlagte virksomheter innenfor kultur, kompetanse, reiseliv og friluftsliv.

Regionråd	Deltakerkommuner	Folketall 1.1.2020	Organisering
Interkommunalt politisk råd - Hålogalandsrådet	Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Lavangen, Gratangen, Tjeldsund, Narvik, Evenes	58.437	Erstatter Sør-Troms Regionråd og Ofoten Regionråd. Operativt fra 1.1.2020. Repr. skap med ordførere, opposisjonsledere, rådmenn og daglig leder med møte- og talerett. AU med leder, nestleder og daglig leder med møterett. Saksområder definert med utgangspunkt i felles næringsplan/utviklingsplan. Fast tilsett daglig leder. 2 årsverk i sekretariatet fra oppstart.
Vesterålen Regionråd	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy	32.303	Regionråd med tre politikere fra hver kommune, ordfører, varaordfører og opposisjonspolitiker. Arbeidsutvalget består av seks ordførere. Eget sekretariat med til sammen 12 årsverk fordelt på 15 ansatte, inkl daglige ledere og kooordinatorer for underlagte virksomheter innenfor kultur, kompetanse, reiseliv og friluftsliv. 2 stillinger dedikert til generelt arbeid i regionrådet. Regionrådet er arbeidsgiver for ansatte i sekretariatet, tilknyttede utvalg og prosjekter.
Interkommunalt politisk råd for Lofoten - Lofotrådet	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst	24.554	I rådet møter ordfører, varaordfører, ytterligere en politiker fra hver av kommunenes formannskap (fortrinnvis opposisjon), samt rådmennene. Ordførere har stemmerett. AU består av ordførerne. Fast rådmannsutvalg forbereder saker til rådet. Leder i RU har møterett i AU. 2 ansatte i sekretariatet.
Salten Regionråd	Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Saltdal, Steigen, Sørfold	84.535	I rådet møter ordfører og opposisjonsleder som faste medlemmer (20). I tillegg møter rådmennene med tale for forslagsrett. Styre med 5 medlemmer. Regionrådet har arbeidsgiveransvar for sekretariat med 2 årsverk. I tillegg kommer 6 årsverk i egne administrasjoner underlagt regionrådet knyttet til Salten Friluftsråd, Felles Ansvar i Salten og Salten Kultursamarbeid. Vedtekter sist revidert i 2018. 2 nyansettelser under vurdering. Kan bli 10 ansatte fra 1.9.2020.
Helgeland Interkommunalt Politisk Råd (HIPR)	Alstahaug, Dønna, Herøy, Leirfjord, Træna, Vefsn, Brønnøy, Sømna, Vevelstad, Vega, Bindal, Grane	41.064	Sammenslutning mellom Helgeland Regionråd IKS og Sør-Helgeland regionråd. Konstituert 25.11.2019. Rep. skap bestående av ordførerne. Regionråd med 36 representanter, 2 politikere pr kommune inkl. ordfører, med tillegg av rådmennene med tale- og forslagsrett. Mål om årlig samling av formannskapene til Helgelandsting. Samarbeidsforum Sør-Helgeland videreførers som et politisk verksted for de fem ordførerne. Daglig leder i full stilling pluss en halv saksbehandlerstilling.
Indre Helgeland Regionråd	Rana, Hemnes, Hattfjelldal, Nesna, Lurøy	35.586	Vefsn gitt ut på 1990-tallet. Lurøy kom med fra 2009. Rådet består av 2 politiske valgte pr kommune, inkl ordførerne. Rådmennene møter med tale- og forslagsrett. Arbeidsutvalg bestående av ordførerne. Fast sekretariat med 1,0 årsverk. Hemnes kommune har arbeidsgiveransvar. Sekretariat lokalisert til Mo i Rana fra 2009.

Tabell 4.1 Kjennetegn ved dagens regionråd i Nordland

Det er grunn til å merke seg at flere av regionrådenes virksomhet dreies i retning av regionalpolitikk, mens tjenestesamarbeid organiseres utenfor regionrådet, ofte som administrativt vertskommunesamarbeid. I NIVIs nasjonale kartlegging av regionråd pekes det på denne to-delingen som en nasjonal trend³. Formålsparagrafen til det interkommunale politiske rådet på Helgeland er et godt eksempel på prioritering av regionalpolitikk og felles

³ NIVI Rapport 2018:3 Regionråd i Norge. Utarbeidet på oppdrag av KMD.

innsats for å fremme en positiv samfunnsutvikling i kommunene. Det politiske rådets organisering med komiteer innenfor helse, næring, samferdsel og utdanning, sier noe om prioriterte satsingsområder for rådet.

§ 2 FORMÅL

Helgeland interkommunalt politisk råd oppretter iht. kommuneloven § 18-3 Helgeland Regionråd.

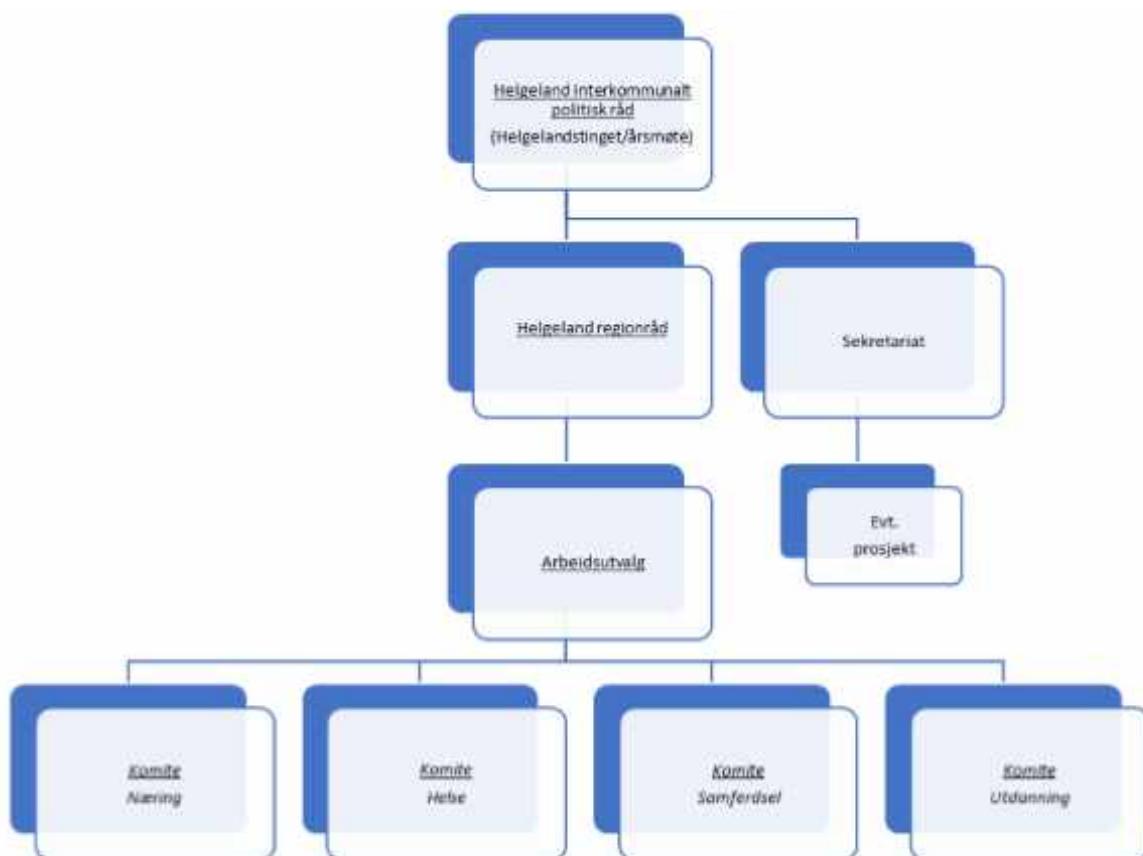
Rådet skal legge til rette for økt samarbeid mellom kommunene i regionen og gjennom dette bidra til å skape en felles identitet på Helgeland. Rådets rolle er å ta opp og fremme de viktigste sakene som angår Helgeland.

Rådet skal være en tydelig strategisk og politisk aktør med regionalt og nasjonalt perspektiv som også gir uttalelser i politiske spørsmål/saker som angår Helgeland.

Rådet skal være en aktiv regional pådriver med vekt på regional samfunnsutvikling, og et bindeledd mellom politikk, næringsliv, og andre regionale og statlige styringsorgan.

Rådet er ikke et forvalningsorgan og skal ikke drive tjenesteproduksjon, men kan initiere og eventuelt utrede tjenestesamarbeid og hvordan dette skal organiseres.

Figur 4.2 Formål med Helgeland interkommunalt politisk råd. Kilde: Vedtekter av 26.04.19

Figur 4.3 Organisering av Helgeland interkommunalt politisk råd.
Kilde: Vedtekter av 26.04.19

4.3 Samarbeid om administrasjon

I kartleggingen er det funnet 25 ordninger innenfor kommunal administrasjon og støttetjenester, som kan oppsummeres som følger:

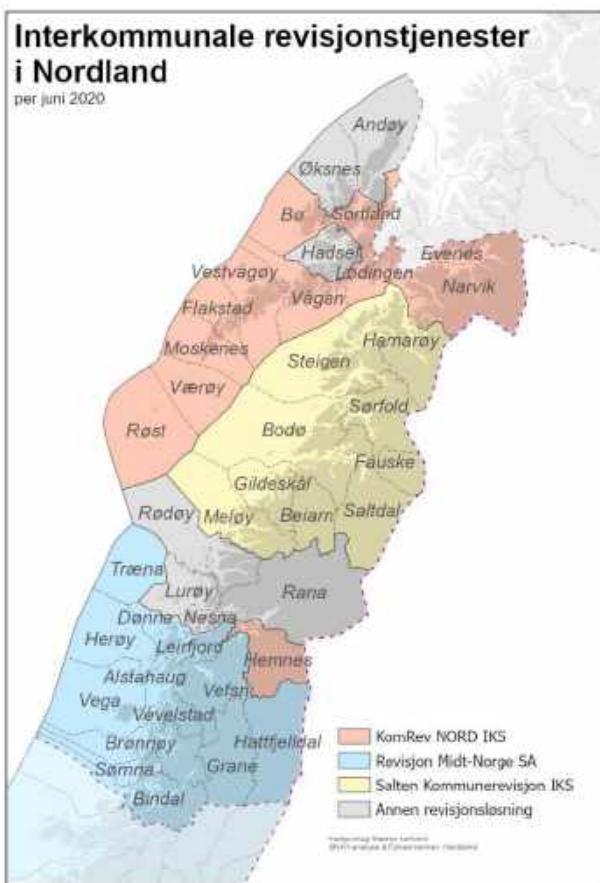
- 8 samarbeid om IKT
- 3 samarbeid om innkjøp
- 4 samarbeid om revisjon
- 4 samarbeid om kontrollutvalgssekretariat
- 1 tilnærmet fylkesdekkende samarbeid om arkiv
- 1 samarbeid om hhv. økonomikontor, fakturamottak, utlånsforvaltning og kommuneadvokat

De konkrete ordningene er nærmere beskrevet nedenfor.

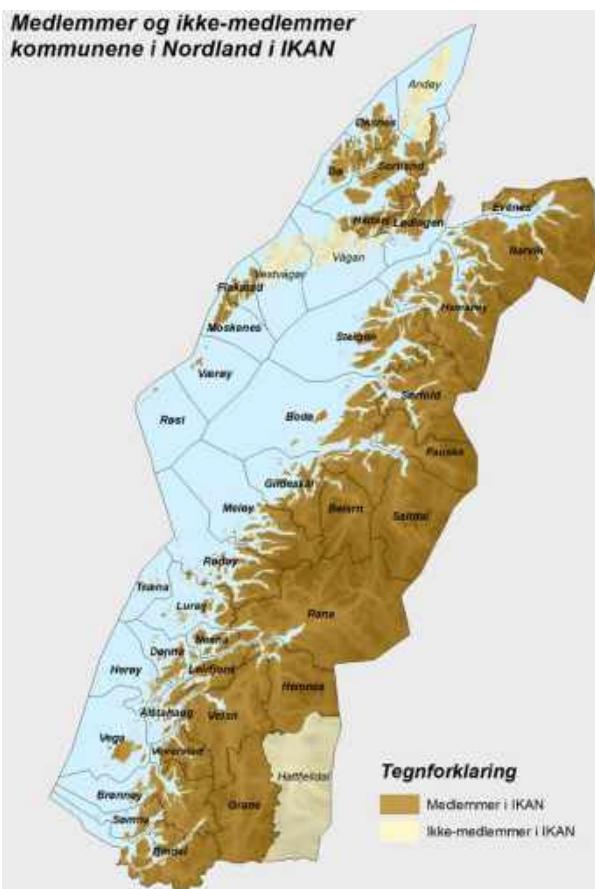
Det kan nevnes at Digitale Helgeland her ikke er medregnet som formalisert interkommunalt samarbeid, med bakgrunn i 3-årig prosjektstatus og midlertidig finansiering etter initiativ fra de fire største kommunene. Digitale Helgeland har fast tilsatt prosjektleader. Fylkesmannen har innvilget prosjektstøtte på 4 mill. kr pr år frem til 2021. Samarbeidet dekker 14 kommuner og har som mål å utvikle helhetlig digitalt samarbeid på Helgeland. Samarbeidet er organisert med en styringsgruppe og en prosjektgruppe med kommunedirektørene fra Brønnøy, Vefsn, Alstahaug og Rana. Det er i tillegg nedsatt faggrupper. Prosjektet er i en konseptfase hvor det jobbes med mål og behov for digitale løsninger. I prosjektet skal det jobbes tett med Digitale Nordland og Digitale Salten, som er i gang med å etablere et lignende samarbeidsprosjekt.

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	IKT Drift Narvik-Evenes	Narvik, Evenes
2	Lofoten IKT	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy
3	IKT-samarbeid Bodø-Røst	Bodø, Røst
4	IKT drift og digitalisering Bodø-Rødøy	Bodø, Rødøy
5	HALD IKT	Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna
6	IKT-samarbeid Hattfjelldal-Grane	Hattfjelldal, Grane
7	IKT-samarbeid Hemnes	Hemnes, Nesna, Træna, Lurøy, Rødøy, Hattfjelldal, Grane
8	IKT-samarbeid Brønnøy, Vega, Vevelstad	Brønnøy, Vega, Vevelstad
9	Felles økonomifunksjon HALD	Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna
10	Felles fakturamottak HALD	Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna
11	Personvernombud HALD	Alstahaug, Dønna, Herøy, Leirfjord
12	Felles utlånsforvaltning Vesterålen	Sortland, Hadsel, Andøy, Øksnes, Bø, Lødingen
13	Samordna innkjøp i Nordland	Alstahaug, Beiarn, Bodø, Dønna, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Hemnes, Herøy, Leirfjord, Meløy, Nesna, Rana, Røst, Saltdal, Sortland, Steigen, Sørfold, Vestvågøy, Værøy, Øksnes
14	Innkjøpssamarbeid Harstad	Harstad, Kvæfjord, Lødingen
15	Innkjøpssamarbeid Narvik	Narvik, Evenes, Gratangen
16	KomRev NORD IKS	Narvik, Evenes, Lødingen, Sortland, Bø, Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst, Hemnes, Tromsø, Harstad, Kvæfjord, Ibestad, Tjeldsund, Gratangen, Lavangen, Bardu, Salangen, Målselv, Sørreisa, Dyrøy, Senja, Balsfjord, Karlsøy, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen, Berlevåg, Gamvik, Lebesby, Vardø
17	Hålogaland Revisjon AS	Narvik, Bardu, Lavangen, Tjeldsund, Gratangen, Dyrøy, Salangen
18	Salten Kommunerevisjon IKS	Bodø, Meløy, Gildeskål, Saltdal, Beiarn, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy
19	Revisjon Midt-Norge SA	Bindal, Brønnøy, Dønna, Sømna, Vega, Vevelstad, Alstahaug, Herøy, Leirfjord, Træna, Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Alvdal, Flatanger, Folldal, Frost, Frøya, Grong, Heim, Hitra, Holtålen, Høylandet, Inderøy, Indre Fosen, Leka, Levanger, Lierne, Malvik, Melhus, Meråker, Midtre Gauldal, Namsos, Namsskogan, Nærøysund, Oppdal, Orkland, Os, Osen, Overhalla, Rennebu, Røros, Rørvik, Selbu, Skaun, Snåsa, Steinkjer, Stjørdal, Tolga, Tydal, Verdal, Ørland, Åfjord
20	K-Sekretariatet IKS	Sortland, Bø, Øksnes, Hadsel, Lødingen, Evenes, Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Røst, Værøy, Kåfjord, Kvænangen, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy, Storfjord, Senja, Målselv, Sørreisa, Balsfjord, Karlsøy, Tromsø, Harstad, Ibestad, Kvæfjord
21	Salten Kontrollutvalgsservice	Bodø, Meløy, Rødøy, Gildeskål, Saltdal, Beiarn, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy
22	Sekretariatskontoret for Sør- og Ytre Helgeland	Bindal, Brønnøy, Sømna, Vega, Vevelstad, Alstahaug, Herøy, Dønna, Leirfjord, Træna
23	Indre Helgeland Kontrollutvalgsekretariat	Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Nesna, Hemnes, Rana, Lurøy
24	Interkommunalt arkivsamarbeid Nordland (IKAN)	Alstahaug, Beiarn, Bindal, Bodø, Brønnøy, Bø, Dønna, Evenes, Fauske, Flakstad, Gildeskål, Grane, Hadsel, Hamarøy, Hemnes, Herøy, Leirfjord, Lurøy, Lødingen, Meløy, Moskenes, Narvik, Nesna, Rana, Rødøy, Røst, Saltdal, Sortland, Steigen, Sømna, Sørfold, Træna, Vefsn, Vega, Vevelstad, Værøy, Øksnes
25	Kommuneadvokat Narvik-Evenes	Narvik, Evenes

Tabell 4.2 Interkommunale samarbeidsordninger innenfor administrasjon og støttetjenester

Figur 4.4 Samarbeid om revisjon i Nordland

Figur 4.5 Medlemskommuner i Interkommunalt arkiv i Nordland (IKAN). Kilde: IKAN

4.4 Samarbeid om helsetjenester

I kartleggingen er det registrert 49 samarbeidsordninger innenfor kommunehelsetjenesten:

- 1 helhetlig helsesamarbeid i form av lokalmedisinsk senter (Evenes og Tjeldsund)
- 12 interkommunale legevakter
- 8 samarbeid om legevaktcentral
- 4 samarbeid om Kommunal akutt døgnenhet (KAD-senger)
- 4 samarbeid om jordmortjeneste
- 2 samarbeid om kreftkoordinator
- 3 samarbeid om helsesykepleier (helsesøstertjeneste)
- 6 samarbeid om kommunepsykolog o
- 1 annet samarbeid om rus og psykisk helse (Salten)
- 2 formaliserte samarbeid om miljørettet helsevern
- 1 samarbeid om følgende funksjoner: kommuneoverlege, fysioterapeut, ergoterapi, rehabilitering, kompetanse og velferdsteknologi i omsorgssektoren, undervisningssykehjem (USHT Nordland)

Som det framgår finnes det mange samarbeidsordninger med varierende deltakelse innenfor kommunehelsetjenesten. Helsesektoren preges av en mange lovpålagte krav til tjenester og fagpersonell. I Nordland er det funnet bare ett eksempel på felles kommuneoverlegefunksjon (Evenes og Tjeldsund) og det finnes foreløpig få eksempler på helhetlige helsesamarbeid i form av lokalmedisinske sentre som betjener flere kommuner. Mange og til dels sterke fagnettverk og omfattende prosjektvirksomhet er en del av bildet.

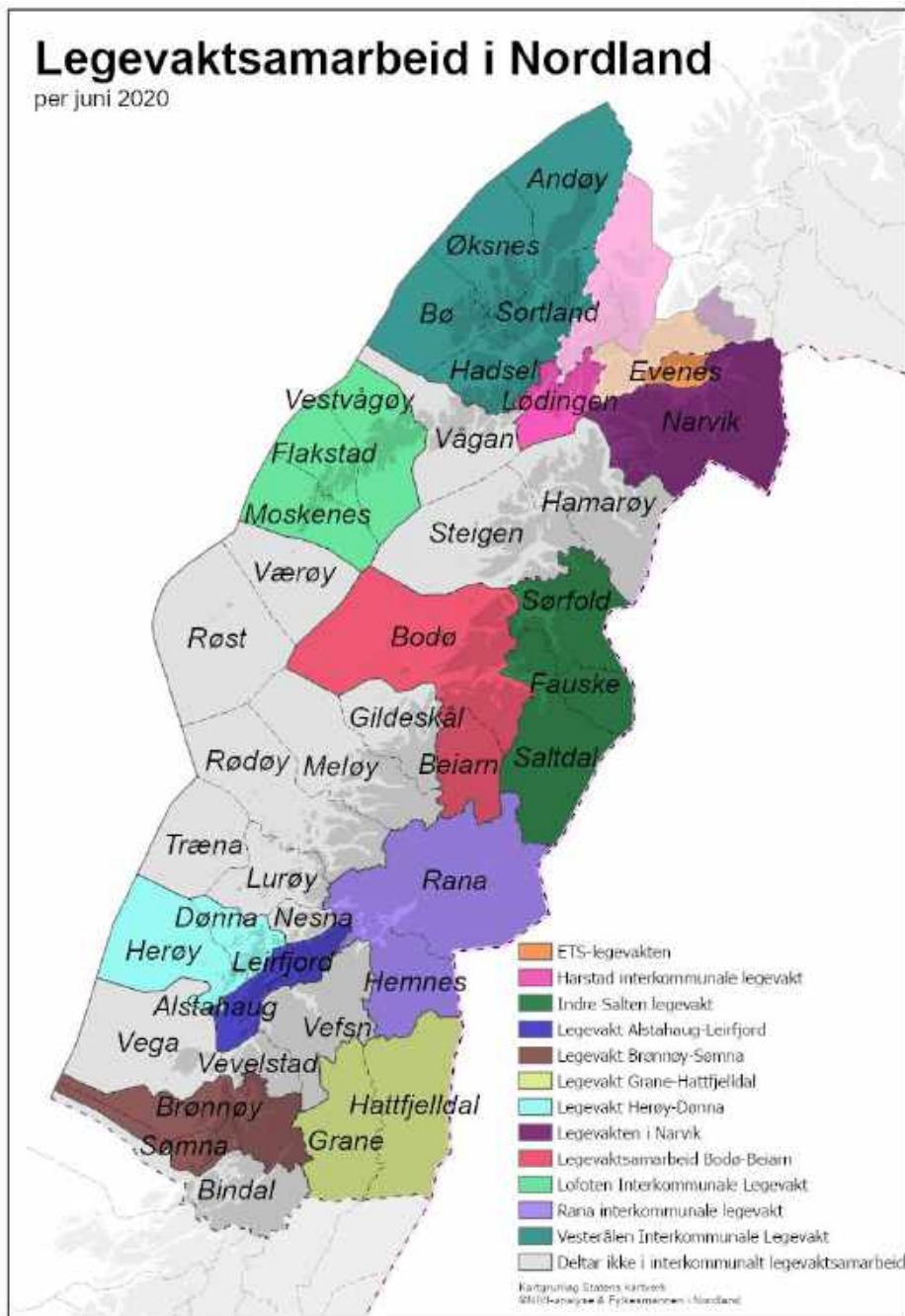
Det kan nevnes at kommuneoverlegen ivaretar en rekke kompetansekrevene oppgaver innenfor miljørettet helsevern, smittevern og helsemessig beredskap i kommunene. Kommuneoverlegen ivareta medisinsk faglig rådgivning overfor kommunens ledelse og skal ivareta helsehensyn i communal planlegging og faglig samordning av helsetjenester internt i kommunen og eksternt overfor helseforetakene. I tillegg kommer oppgaver knyttet til overvåking, faglig kvalitetssikring og oppfølging av tunge brukere bl.a. på det sosialmedisinske området. I lys av så mange og så tunge lovpålagte ansvarsområder er det overraskende at så mange kommuner i Nordland har definert kommuneoverlegefunksjonen som en birolle for leger som ofte skal ivareta en rekke andre oppgaver.

Dagens legevaktorganisering preges av en blanding av kommunale og interkommunale ordninger. Dagens legevakter har svært ulikt befolningsgrunnlag og høyst varierende bemanning, jf. kart over dagens legevakter nedenfor.

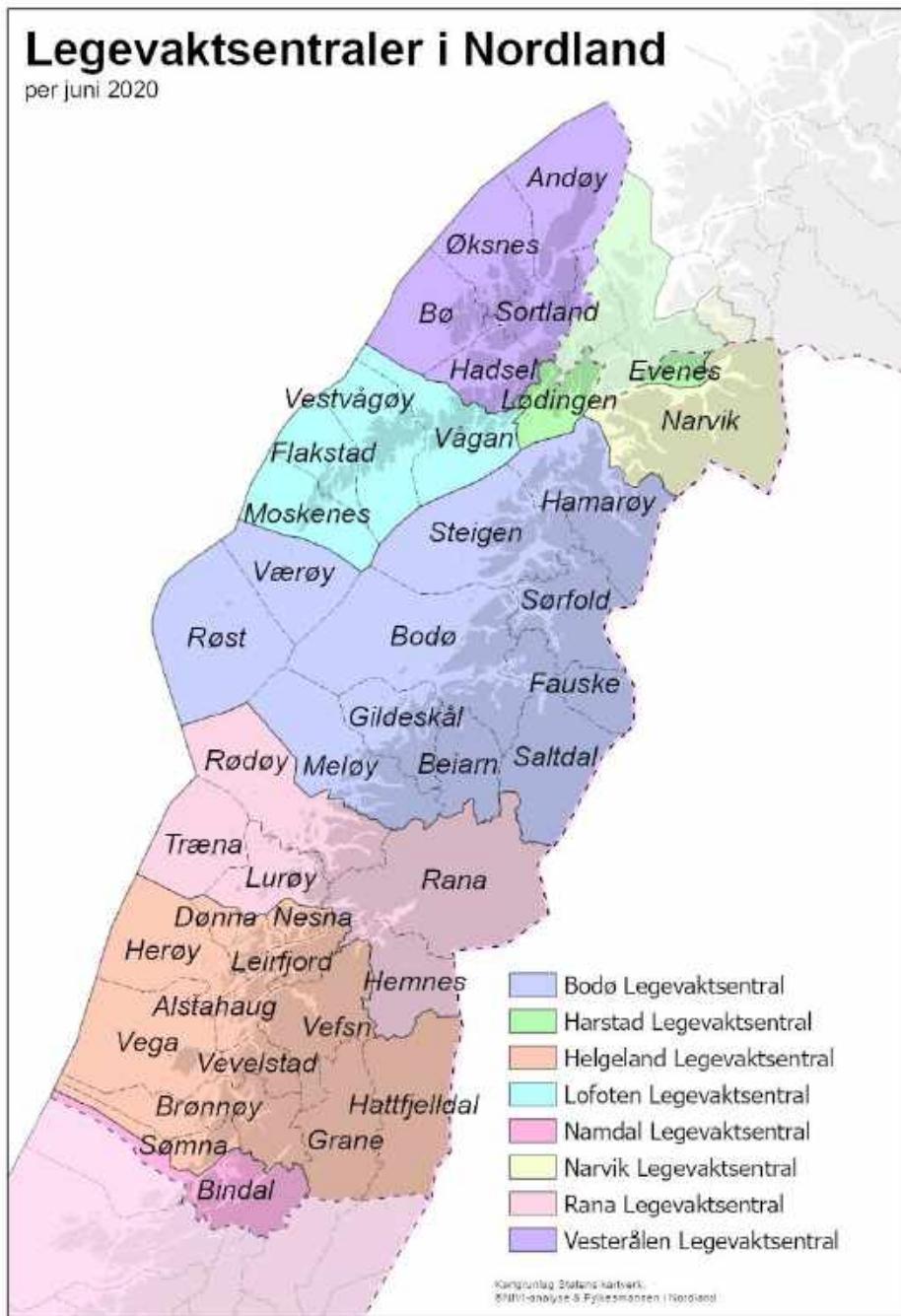
Det kan nevnes at samarbeid om rehabilitering gjelder Namdal Rehabilitering IKS, der Bindal sammen med 11 andre kommuner har samarbeidet om en rehabilitering ved en institusjon som er lokalisert til Høylandet. Samarbeidet har foregått siden 2003. Bindal kommune avslutter sitt eierskap selskapet med virkning fra 1.1.2021.

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	Narvik Legevaktcentral	Narvik, Gratangen
2	Harstad Legevaktcentral	Lødingen, Evenes, Tjeldsund, Harstad, Kvæfjord
3	Vesterålen Legevaktcentral	Sortland, Hadsel, Bø, Øksnes, Andøy
4	Lofoten Legevaktcentral	Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Vågan
5	Bodø Legevaktcentral	Bodø, Beiarn, Steigen, Hamarøy, Gildeskål, Meløy, Værøy, Røst, Fauske, Saltdal, Sørfold
6	Rana Legevaktcentral	Rana, Hemnes, Lurøy, Træna, Rødøy
7	Helgeland Legevaktcentral	Alstahaug, Dønna, Herøy, Leirfjord, Nesna, Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Brønnøy, Vevelstad, Vega, Sømna
8	Namdal Legevaktcentral	Bindal, Leka, Nærøysund, Namsos, Overhalla, Flatanger, Grong, Høylandet, Lierne, Namsskogan, Rørvik, Osen
9	Legevakten i Narvik	Narvik, Gratangen
10	ETS-legevakten	Evenes, Tjeldsund
11	Harstad interkommunale legevakt	Harstad, Kvæfjord, Lødingen
12	Vesterålen Interkommunale Legevakt	Sortland, Hadsel, Bø, Øksnes, Andøy
13	Lofoten Interkommunale Legevakt	Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
14	Legevaktssamarbeid Bodø-Beiarn	Bodø, Beiarn
15	Indre Salten legevakt	Sørfold, Fauske, Saltdal
16	Rana interkommunale legevakt	Rana, Hemnes
17	Legevakt Alstahaug-Leirfjord	Alstahaug, Leirfjord
18	Legevakt Herøy-Dønna	Herøy, Dønna
19	Legevakt Grane-Hattfjelldal	Grane, Hattfjelldal
20	Legevakt Brønnøy-Sømna	Brønnøy, Sømna
21	KAD-senger Narvik	Narvik, Evenes
22	KAD-senger Harstad	Harstad, Kvæfjord, Tjeldsund, Lødingen
23	KAD-senger Vestvågøy	Vestvågøy, Moskenes, Flakstad
24	KAD-senger Rana	Rana, Hemnes, Nesna, Lurøy, Rødøy
25	ETS Medisinske senter	Evenes, Tjeldsund
26	ETS Kommuneoverlege	Evenes, Tjeldsund
27	Helse- og miljøtilsyn Salten IKS (HMTS)	Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Meløy, Røst, Saltdal, Steigen, Sørfold, Værøy
28	Miljørettet helsevern Vesterålen	Sortland, Bø, Hadsel, Andøy, Øksnes, Lødingen
29	ETS Fysioterapi	Evenes, Tjeldsund
30	Ergoterapitjenester Brønnøy-Vevelstad	Brønnøy, Vevelstad
31	ETS jordmortjeneste	Evenes, Tjeldsund
32	Jordmorsamarbeid Steigen-Hamarøy	Steigen, Hamarøy
33	Jordmorsamarbeid Fauske-Sørfold	Sørfold, Fauske
34	Jordmorsamarbeid Bindal-Nærøysund	Bindal, Nærøysund, Leka
35	ETS Kreftkoordinator	Evenes, Tjeldsund
36	Kreftkoordinator Brønnøy, Vevelstad, Sømna	Brønnøy, Vevelstad, Sømna
37	Helsenester Lødingen-Kvæfjord	Lødingen, Kvæfjord
38	Helsesykepleier Tjeldsund-Evenes	Evenes, Tjeldsund
39	Helsesykepleier Brønnøy-Vevelstad	Brønnøy, Vevelstad
40	ETS kommunepsykolog	Evenes, Tjeldsund
41	Kommunepsykolog Nord-Salten	Hamarøy, Steigen
42	Kommunepsykolog Vestvågøy-Flakstad-Moskenes	Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
43	Kommunepsykolog Indre Salten	Fauske, Sørfold, Beiarn
44	Kommunepsykolog Lurøy-Rødøy-Træna	Lurøy, Rødøy, Træna
45	Kommunepsykolog Sør-Helgeland	Brønnøy, Sømna, Vega, Vevelstad
46	Ettervernsteam rus og psykisk helse Salten	Fauske, Saltdal, Sørfold, Beiarn, Gildeskål, Meløy, Rødøy, Steigen, Hamarøy
47	Namdal Rehabilitering IKS	Bindal, Flatanger, Grong, Høylandet, Leka, Lierne, Namsos, Namsskogan, Nærøysund, Osen, Overhalla, Rørvik
48	Nettverk Omsorg	Vefsn, Hemnes, Grane Hattfjelldal
49	USHT Nordland	Vestvågøy, Vefsn

Tabell 4.3 Interkommunale samarbeidsordninger om kommunale helsetjenester.

Figur 4.6 Interkommunalt samarbeid om legevakt

Figur 4.7 Interkommunalt samarbeid om legevaktcentraler

4.5 Samarbeid om sosialtjenester

I kartleggingen er det registrert 38 samarbeidsordninger innenfor sosialtjenesten:

- 8 interkommunale barneverntjenester
- 9 samarbeid om barnevernvakt
- 1 samarbeid om fosterhjem og beredskapshjem på Helgeland
- 8 samarbeid om Nav-tjenester, hvorav 7 helhetlige samarbeid om felles NAV-kontor
- 6 samarbeid om krisenter (lovpålagt tilbud)
- 5 samarbeid om vernet bedrift
- 1 samarbeid om kriminalitetsforebyggende tiltak rettet mot ungdom i Salten (Felles ansvar i Salten)

Dagens organisering av det kommunale barnevernet er nærmere omtalt i kap.3.4, jf. også kart med oversikt over de interkommunale tjenestene nedenfor.

Krav til døgnkontinuerlig barnevernvakt er obligatorisk og organisert i ni interkommunale tjenester. Rana, Meløy og Vågan er de enste kommuner i fylket som har egen barnevernvakt.

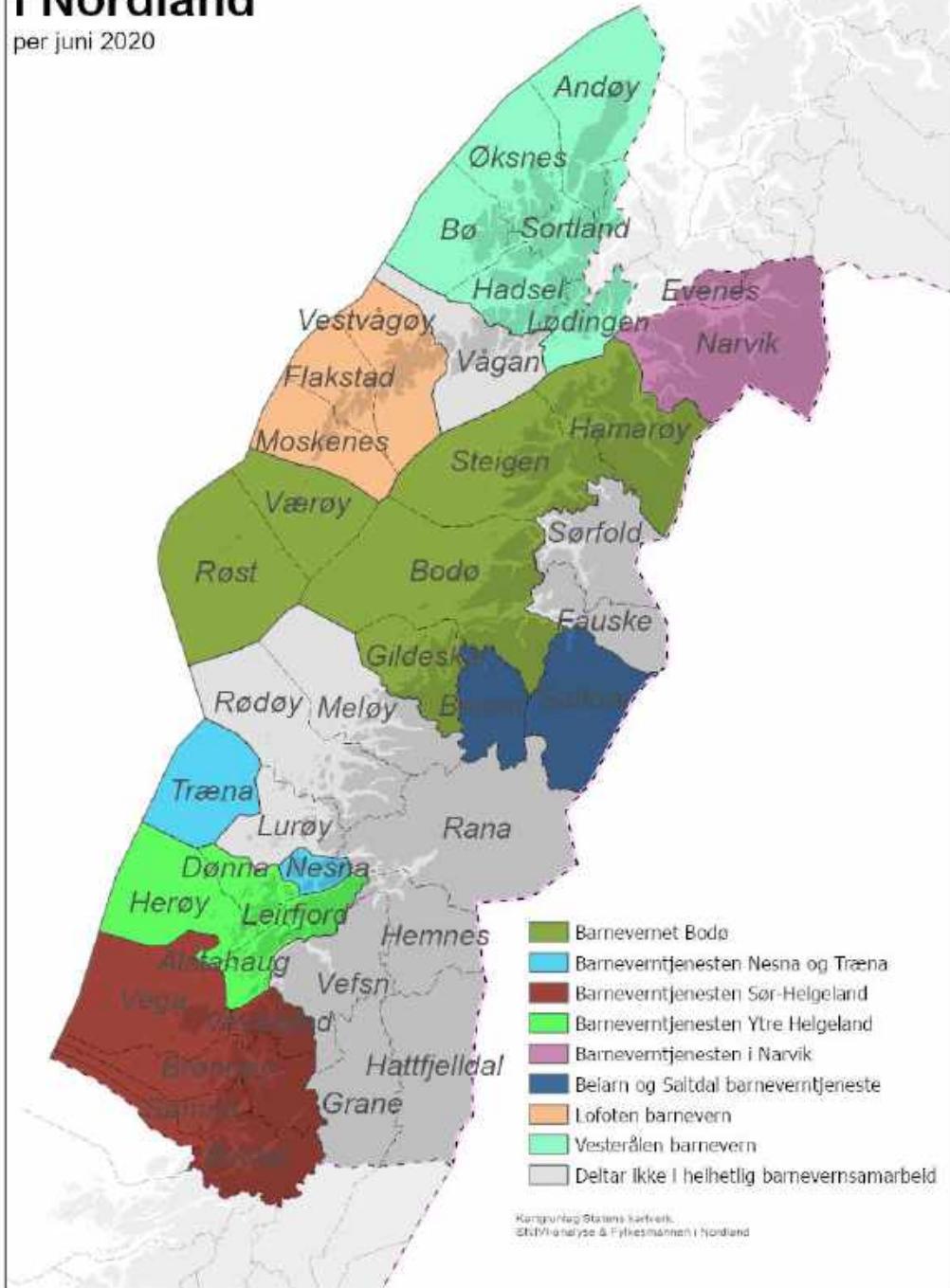
I kartleggingen er det funnet syv formelle samarbeid om felles Nav-kontor, jf. kart nedenfor. Oversikten inkluderer to nye eksempler på helhetlig regionalt samarbeid i hhv. Lofoten og Indre Salten. Det nye kontoret i Lofoten vil dekke fire kommuner, med Vestvågøy som vertskommune. Nav Indre Salten vil dekke fem kommuner, med Fauske som vertskommune. I Indre Salten vil den nye tjenesten ha avdelingskontorer i Saltdal og i Hamarøy. I fylket pågår liknende prosesser som kan medføre ytterligere omstillinger innenfor Nav. Den statlige delen av Nav er i dag organisert i ni tjenesteregioner.

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	NAV Narvik-Evenes-Gratangen	Narvik, Evenes, Gratangen
2	NAV Lofoten	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
3	NAV Indre Salten	Fauske, Saltdal, Beiarn, Sørfold, Hamarøy
4	NAV Bødø-Værøy	Bodø, Værøy
5	NAV-samarbeid Bodø-Røst	Bodø, Røst
6	NAV Herøy-Dønna	Herøy, Dønna
7	NAV Brønnøy-Vevelstad	Brønnøy, Vevelstad
8	NAV Nærøysund-Bindal-Leka	Bindal, Leka, Nærøysund
9	Barnevernvakt Narvik	Narvik, Evenes
10	Barnvernvakt Vesterålen	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy
11	Barnevernvakt Lofoten	Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
12	Barnvernvakt Bodø	Bodø, Gildeskål, Hamarøy, Steigen, Værøy, Rødøy, Røst, Træna
13	Barnevernvakt Fauske	Fauske, Sørfold
14	Barnevernvakt Saltdal	Saltdal, Beiarn
15	Barnevernvakt Ytre Helgeland	Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna, Lurøy, Nesna
16	Barnevernvakt Vefsn	Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Hemnes
17	Barnevernvakt Sør-Helgeland	Brønnøy, Sømna, Vevelstad, Vega, Bindal
18	Barneverntjenesten i Narvik	Narvik, Evenes
19	Vesterålen barnevern	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy
20	Lofoten barnevern	Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
21	Barnevernet Bodø	Bodø, Gildeskål, Hamarøy, Steigen, Værøy, Røst
22	Beiarn og Saltdal barneverntjeneste	Saltdal, Beiarn
23	Barneverntjenesten Nesna og Træna	Nesna, Træna
24	Barneverntjenesten Ytre Helgeland	Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna
25	Barneverntjenesten Sør-Helgeland	Brønnøy, Sømna, Vevelstad, Vega, Bindal
26	Fosterhjem Helgeland	Rana, Vefsn, Hemnes, Nesna, Hattfjelldal, Grane, Lurøy
27	Narvik og omegn krisesenter	Narvik, Evenes, Gratangen
28	Krisesenteret Vesterålen	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy, Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
29	Krisesenteret i Salten	Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Lurøy, Meløy, Rødøy, Røst, Saltdal, Steigen, Sørfold, Værøy
30	Krisesenteret i Rana	Rana, Nesna, Træna
31	Helgeland krisesenter	Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Hemnes, Leirfjord, Dønna, Herøy, Alstahaug
32	Sør-Helgeland krisesenter	Brønnøy, Bindal, Sømna, Vevelstad, Vega
33	Felles ansvar i Salten	Bodø, Gildeskål, Beiarn, Fauske, Saltdal, Sørfold, Steigen, Hamarøy, Meløy, Værøy, Røst, Rødøy
34	Lødingen Arbeidssenter AS	Sortland, Hadsel, Andøy, Øksnes, Lødingen
35	Vesterålsprodukter AS	Sortland, Hadsel, Andøy, Øksnes, Lødingen
36	Lofoten Industri AS	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
37	Helgeland Industrier AS (HIAS)	Vefsn, Brønnøy, Alstahaug, Leirfjord, Herøy, Grane, Hattfjelldal, Vega, Vevelstad, Bindal, Dønna
38	Driv Karriere AS	Rana, Alstahaug

Tabell 4.4 Interkommunale samarbeidsordninger om sosialtjenester

Interkommunale barneverntjenester i Nordland

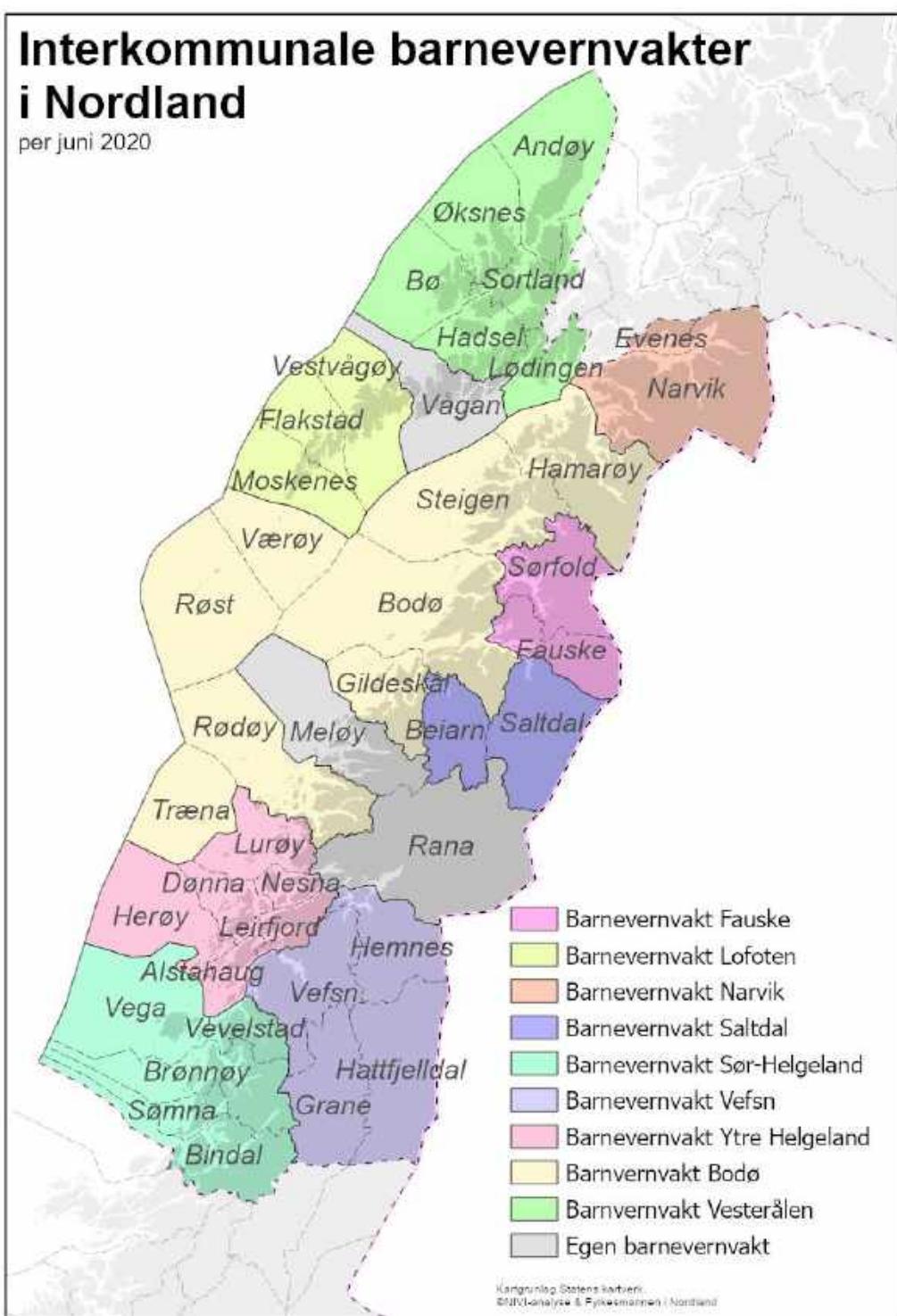
per juni 2020

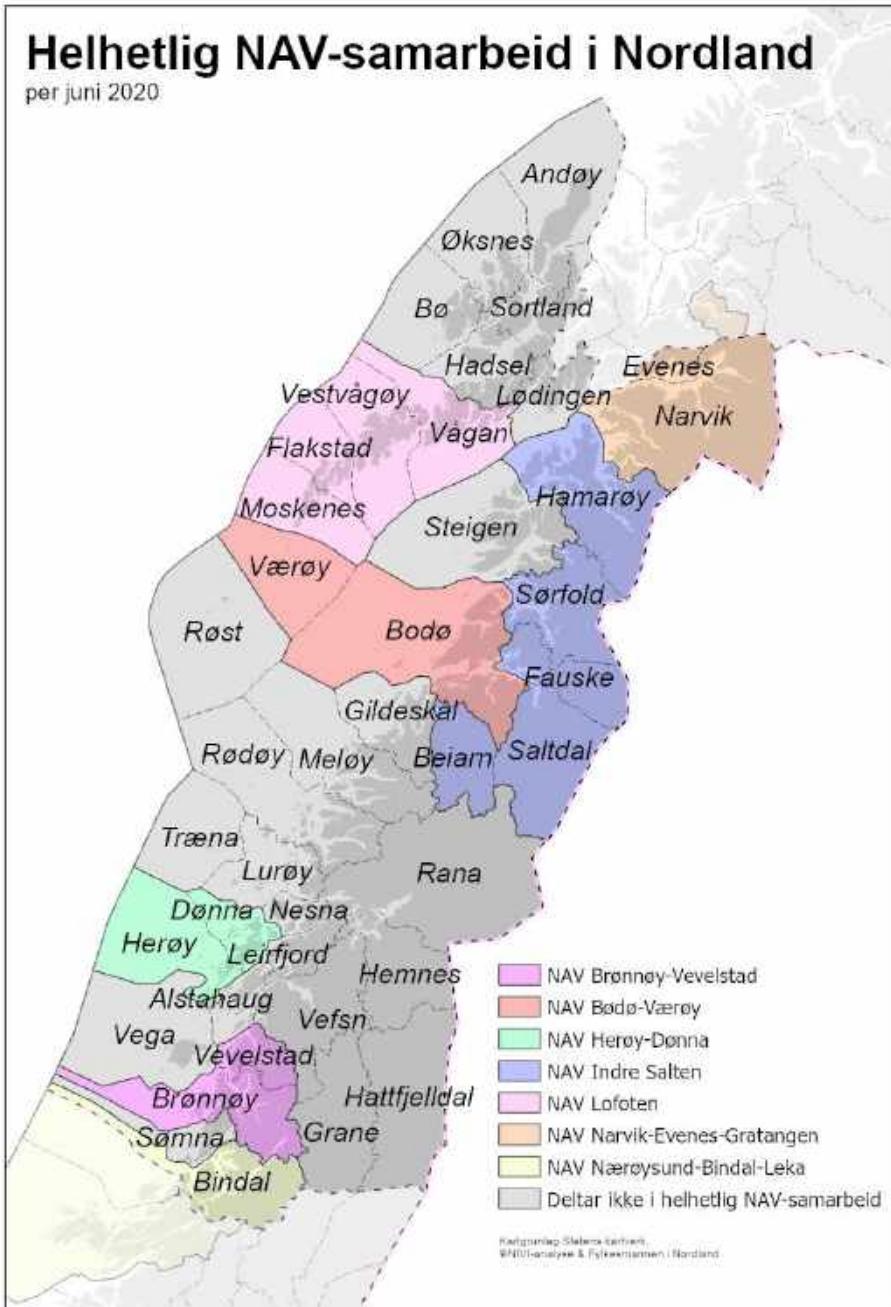
Figur 4.8 Interkommunalt samarbeid om barnevern

Interkommunale barnevernvakter i Nordland

per juni 2020

Figur 4.9 Interkommunalt samarbeid om barnevernvakt

Figur 4.10 Interkommunalt samarbeid om Nav-kontor

4.6 Samarbeid innenfor skoler og barnehager

I kartleggingen er det registrert 32 samarbeidsordninger innenfor skoler og barnehager:

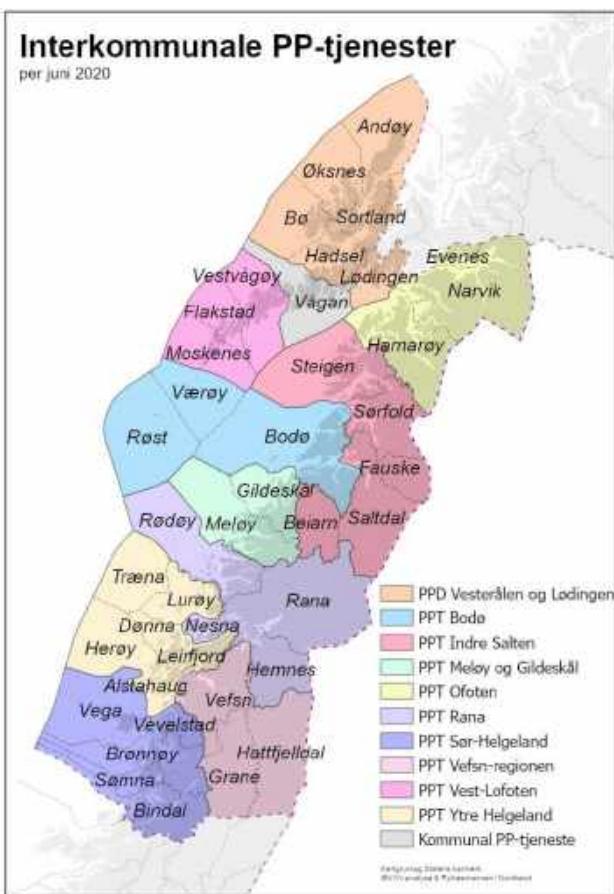
- 6 regionale kompetansekontor (RKK)
- 10 interkommunale PP-tjenester
- 1 Regionalt skolefaglig ressurssenter (RSR) på Sør-Helgeland
- 4 samarbeid om grunnskoleundervisning
- 2 samarbeid om barnehager og tilsyn med barnehager
- 5 samarbeid om kulturskole/utvalgte kulturskoletjenester
- 2 samarbeid om voksenopplæring
- 1 samarbeid om hhv. muntlig eksamen og etter- og videreutdanning innenfor helse og sosialområdet

Regionalt skolefaglig ressurssenter (RSR) er et formalisert samarbeid om skoleutvikling mellom fem kommuner på Sør-Helgeland. Senteret ble etablert som et administrativt samarbeid mellom skolefaglige rådgivere fra 2019. Innfasing av RKK og PPT er besluttet og vil pågå fram til 1.1.2021. Senteret vil gi et skolefaglig utviklingsmiljø med åtte årsverk og har «Mot Nordlands beste skoler» som visjon. Senteret er et sjeldent eksempel på mobilisering av skolefaglig utviklingskompetanse knyttet opp mot offensive læringsmål for alle skolene på Sør-Helgeland.

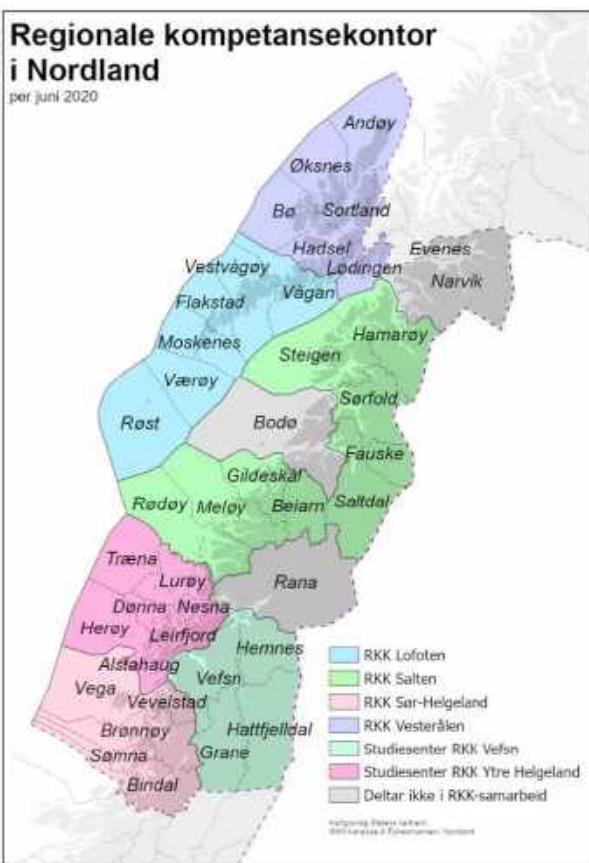
Ut over et systematisk regionalt samarbeid om RKK og PPT, er det funnet få andre samarbeidsordninger innenfor undervisningssektoren. Samarbeidet om grunnskoleundervisning og barnehager er høyst begrenset og det er også funnet få eksempler på samarbeid om voksenopplæring og kulturskoletjenester. Samarbeid om voksenopplæring er mindre utbredt i 2020 enn i 2014.

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	RKK Vesterålen	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy
2	RKK Lofoten	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst
3	RKK Salten	Meløy, Gildeskål, Beiarn, Saltdal, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy, Rødøy
4	Studiesenter RKK Ytre Helgeland	Alstahaug, Dønna, Herøy, Leirfjord, Lurøy, Nesna, Træna
5	Studiesenter RKK Vefsn	Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Hemnes
6	RKK Sør-Helgeland	Brønnøy, Bindal, Sømna, Vevelstad, Vega
7	Etterutdanningsnettverket i Namdalen (EINA)	Bindal, Flatanger, Grong, Høylandet, Leka, Lierne, Namsos, Namsskogan, Nærøysund, Osen, Overhalla, Rørvik
8	PPT Ofoten	Narvik, Evenes, Hamarøy
9	PPD Vesterålen og Lødingen	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes
10	PPT Vest-Lofoten	Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
11	PPT Bodø	Bodø, Verøy, Røst
12	PPT Meløy og Gildeskål	Meløy, Gildeskål
13	PPT Rana	Rana, Hemnes, Nesna, Rødøy
14	PPT Indre Salten	Fauske, Beiarn, Saltdal, Steigen, Sørfold
15	PPT Ytre Helgeland	Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna, Lurøy, Træna
16	PPT Vefsn-regionen	Vefsn, Grane, Hattfjelldal
17	PPT Sør-Helgeland	Brønnøy, Bindal, Sømna, Vega, Vevelstad
18	Regionalt skolefaglig ressurssenter (RSR)	Bindal, Brønnøy, Sømna, Vega, Vevelstad
19	Grunnskolesamarbeid Sørfold-Fauske	Sørfold, Fauske
20	Grunnskole og barnehage Rødøy-Meløy	Rødøy, Meløy
21	Grunnskole og barnehage Rødøy-Lurøy	Rødøy, Lurøy
22	Grunnskolesamarbeid Brønnøy-Sømna	Sømna og Brønnøy
23	Barnehagesamarbeid Brønnøy - Sømna	Sømna og Brønnøy
24	Felles barnehagetilsyn Sør-Helgeland	Brønnøy, Sømna, Vevelstad, Vega, Bindal
25	Muntlig eksamen Indre Salten	Steigen, Sørfold, Fauske, Saltdal, Beiarn
26	Kulturskolen for Alstahaug og Leirfjord	Alstahaug, Leirfjord
27	Kulturskoletjenester Fauske - Saltdal	Fauske, Saltdal
28	ETS Kulturskole	Evenes, Tjeldsund
29	Kulturskolesamarbeid Brønnøy-Vega	Brønnøy, Vega
30	Kulturskolesamarbeid Brønnøy-Vevelstad	Brønnøy, Vevelstad
31	Voksenopplæring Brønnøy-Sømna	Brønnøy, Sømna
32	Voksenopplæring Brønnøy-Vega	Brønnøy, Vega

Tabell 4.5 Interkommunale samarbeidsordninger innenfor undervisningssektoren.

Figur 4.11 Interkommunalt samarbeid om PP-tjeneste

Figur 4.12 Regionale kompetansekontor i Nordland (RKK)

4.7 Samarbeid om planlegging og byggesak

I kartleggingen er det registrert 17 samarbeidsordninger innenfor planlegging og byggesak:

- 4 samarbeid om kystsoneplan
- 8 regionale samarbeid om geodata
- 3 samarbeid kart, oppmåling og matrikkel
- 1 formalisert samarbeid om byggesaksforvaltning
- 1 samarbeid om planlegging og diverse andre oppgaver innenfor teknisk drift

I Nordland finner vi ingen eksempler på regionale plankontor eller andre former for regional samordning av kommunenes planfaglige kompetanse. Det er vel kjent at flere kommuner mangler oppdaterte areal- og eller samfunnsplaner. Mange kommuner har også svært liten kapasitet til å ivareta lovpålagte planoppgaver.

Arbeid med kystsoneplaner har stedvis en lang historie, med endringer i deltagelse og blandede erfaringer med framdrift og faglig ledelse.

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	Kystplan Ofoten	Evenes, Narvik, Hamarøy
2	Kystplan Vesterålen	Sortland, Hadsel, Bø, Øksnes, Andøy, Lødingen
3	Kystplan Helgeland	Bindal, Sømna, Vega, Vevelstad, Herøy, Dønna, Nesna, Leirfjord, Træna, Rødøy
4	Kommunedelsplan for Skjerstadfjorden	Bodø, Fauske, Saltdal
5	Geodatasamarbeid Ofoten	Narvik, Evenes
6	Geodatasamarbeid Vesterålen	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy
7	Geodatasamarbeid Lofoten	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst
8	Geodatasamarbeid Polarsirkelen	Rana, Hemnes, Nesna, Lurøy, Rødøy, Træna
9	Geodatasamarbeid Salten	Bodø, Meløy, Gildeskål, Beiarn, Saltdal, Sørfold, Fauske, Steigen, Hamarøy
10	Geodatasamarbeid Indre Helgeland	Vefsn, Hattfjelldal, Grane
11	Geodatasamarbeid HALD	Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna
12	Geodatasamarbeid Sør-Helgeland	Brønnøy, Bindal, Sømna, Vevelstad, Vega
13	Byggesak Narvik-Evenes	Narvik, Evenes
14	Andre tjenester innenfor plan og teknisk drift Narvik-Evenes	Narvik, Evenes
15	Kart, oppmåling og matrikkel Narvik-Evenes	Narvik, Evenes
16	Oppmåling og matrikkel Bodø-Røst	Bodø, Røst
17	Oppmåling og matrikkel Bodø-Værøy	Bodø, Værøy

Tabell 4.6 Interkommunale samarbeidsordninger innenfor planlegging og byggesak.

4.8 Samarbeid om landbruk og naturforvaltning

I kartleggingen er det registrert 35 samarbeidsordninger innenfor landbruk og naturforvaltning:

- 6 samarbeid om felles landbrukskontor
- 2 andre samarbeid om skogbrukstjenester, inkludert et større regionalt samarbeid om felles skogbrukstjenester og SMIL-forvaltning i Vesterålen og Lofoten
- 7 samarbeid om friluftsråd
- 1 samarbeid om kulturbasert reiseliv, jakt, fiske og naturforvaltning i Vefsna Region
- 4 samarbeid om viltforvaltning
- 15 samarbeid om veterinærkakt i definerte distrikter

Etter 2014, hvor det ble dokumentert lite samarbeid om lovpålagte landbruksstjenester og gjennomgående svært små stillingsressurser i et stort flertall av kommunene, tyder kartleggingen på at det har skjedd lite nytt med organisering av tjenestene. Fra fagpersonell som kjenner tjenestene godt blir det sagt at dagens organisering innebærer en forvitningsmodell hvor

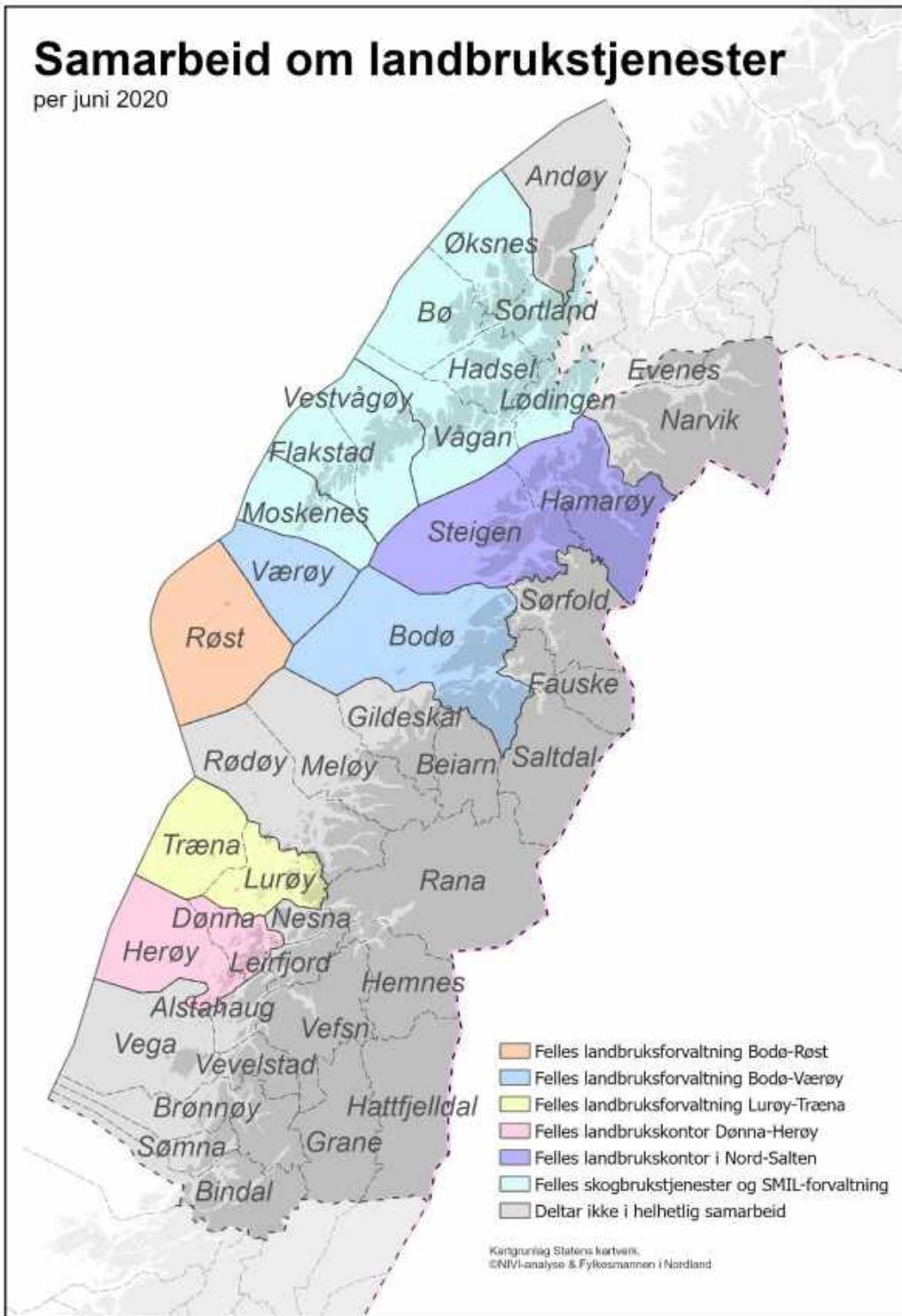
det blir stadig vanskeligere å ivareta lovpålagte forvaltningsoppgaver og ikke minst plan- og utviklingsoppgaver på en god måte.

Kartleggingen tyder på at det finnes 15 distrikter for samarbeid om veterinaervakt. Hele landet er delt inn i 160 distrikter der definerte verkommuner som får statlig tilskudd til organisering av veterinaervakt. Stortinget har bestemt at det øremerkede tilskuddet skal legges inn i rammetilskuddet til kommunene fra 2020.

I oversikten er det ikke tatt med samarbeid innenfor vannregioner og styrer for nasjonalparker og andre verneområder. Begrunnelsen er at staten og en rekke andre aktører deltar i samarbeidet, i tillegg til berørte kommuner.

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	Midtre Hålogaland Friluftsråd	Narvik, Evenes, Tjeldsund, Gratangen, Lavangen, Harstad, Kvæfjord, Ibestad, Salangen
2	Vesterålen Friluftsråd	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy
3	Lofoten friluftsråd	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst
4	Salten Friluftsråd	Bodø, Rødøy, Meløy, Gildeskål, Saltdal, Beiarn, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy
5	Polarsirkelen Friluftsråd	Hattfjelldal, Hemnes, Lurøy, Nesna, Rana, Træna
6	Helgeland Friluftsråd	Vefsn, Alstahaug, Leirfjord, Herøy, Dønna, Grane
7	Trollfjell Geopark & Friluftsråd	Brønnøy, Sømna, Bindal, Vega, Vevelstad, Leka
8	Vefsna Regionalpark	Vefsn, Grane, Hattfjelldal
9	Felles landbrukskontor i Nord-Salten	Steigen, Hamarøy
10	Felles landbruksforvaltning Vestvågøy-Flakstad	Vestvågøy, Flakstad
11	Felles landbruksforvaltning Bodø-Værøy	Værøy, Bodø
12	Felles landbruksforvaltning Bodø-Røst	Røst, Bodø
13	Felles landbruksforvaltning Lurøy-Træna	Lurøy, Træna
14	Felles landbrukskontor Dønna-Herøy	Dønna, Herøy
15	Felles skogbruksjenester og SMIL-forvaltning i Vesterålen-Lofoten	Sortland, Andøy, Øksnes, Bø, Lødingen, Hadsel, Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
16	Skogbruk Brønnøy-Sømna	Brønnøy, Sømna
17	Sør-Troms og Ofoten interkommunale skadefellingslag	Gratangen, Lavangen, Evenes, Tjeldsund, Narvik
18	Viltforvaltning Sortland-Andøy	Sortland, Andøy
19	Gåseforvaltning Vesterålen	Sortland, Hadsel, Øksnes, Andøy
20	Viltforvaltning Bindal, Nærøy, Leka	Bindal, Nærøysund
21	Veterinaervaktområde Narvik	Narvik, Gratangen, Ballangen
22	Veterinaervaktområde Harstad og Tjeldsund	Harstad, Kvæfjord, Tjeldsund, Evenes
23	Veterinaervaktområde Sortland/Vesterålen	Sortland, Hadsel, Bø, Øksnes, Lødingen
24	Veterinaervaktområde Hamarøy og Steigen	Hamarøy, Steigen
25	Veterinaervaktområde Lofoten	Vestvågøy, Vågan, Flakstad, Moskenes, Røst
26	Veterinaervaktområde Bodø	Bodø, Værøy, Røst
27	Veterinaervaktområde Fauske	Fauske, Saltdal, Sørfold, Beiarn
28	Veterinaervaktområde Meløy	Meløy, Rødøy, Gildeskål
29	Veterinaervaktområde Rana	Rana, Hemnes
30	Veterinaervaktområde Nesna	Nesna, Lurøy, Træna
31	Veterinaervaktområde Sandnessjøen	Alstahaug, Leirfjord
32	Veterinaervaktområde Herøy og Dønna	Herøy, Dønna
33	Veterinaervaktområde Brønnøy	Brønnøy, Vevelstad
34	Veterinaervaktområde Grane og Hattfjelldal	Grane, Hattfjelldal
35	Veterinaervaktområde Bindal og Sømna	Bindal, Sømna

Tabell 4.7 Interkommunale samarbeidsordninger innenfor landbruk og naturforvaltning

Figur 4.13 Interkommunalt samarbeid om landbrukstjenester

4.9 Samarbeid om tekniske tjenester

I kartleggingen er det registrert 19 samarbeidsordninger innenfor teknisk sektor:

- 2 regionale driftsassistanser for kompetanseutvikling innenfor vann og avløp
- 7 interkommunale avfallsselskaper
- 8 kraftselskaper med kommunal aksjemajoritet
- 1 interkommunalt vannverk
- 1 regionalt samarbeid om slamtømming

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	Driftsassistansen i Nordre Nordland og Fylkeskommunen	Andøy, Beiarn, Bodø, Bø, Evenes, Fauske, Flakstad, Gildeskål, Hadsel, Hamarøy, Lødingen, Meløy, Moskenes, Narvik, Røst, Saltdal, Sortland, Steigen, Sørfold, Vestvågøy, Værøy, Vågan, Øksnes
2	Helgeland Driftsassistanse VA (HEVA)	Alstahaug, Bindal, Brønnøy, Dønna, Grane, Hattfjelldal, Hemnes, Herøy, Leirfjord, Lurøy, Nesna, Rana, Sømna, Træna, Vefsn, Vega, Vevelstad, Rødøy
3	Midtre Namdal Avfallselskap IKS (MNA)	Bindal, Flatanger, Grong, Høylandet, Leka, Lierne, Namsos, Namsskogan, Nærøysund, Osen, Overhalla, Rørvik
4	Sør-Helgeland Miljøverk IKS (SHMIL)	Alstahaug, Dønna, Herøy, Leirfjord, Vefsn, Brønnøy, Sømna, Vevelstad, Vega, Grane, Hattfjelldal
5	IRIS Salten IKS (IRIS)	Bodø, Meløy, Gildeskål, Sørfold, Beiarn, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy
6	Hålogaland Ressurselskap IKS (HRS)	Narvik, Evenes, Tjeldsund, Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Gratangen, Lavangen
7	Helgeland Avfallsforedling IKS (HAF)	Rana, Nesna, Lurøy, Rødøy, Træna, Hemnes
8	Reno-vest IKS	Sortland, Hadsel, Andøy, Øksnes, Bø, Lødingen
9	Lofoten Avfallselskap IKS (LAS)	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
10	Kommunekraft AS	Beiarn, Bindal, Brønnøy, Evenes, Fauske, Gildeskål, Grane, Hamarøy, Hattfjelldal, Hemnes, Meløy, Narvik, Rana, Rødøy, Saltdal, Sørfold, Vefsn
11	Helgeland Kraft AS	Rana, Vefsn, Alstahaug, Brønnøy, Hemnes, Herøy, Dønna, Grane, Hattfjelldal, Leirfjord, Nesna, Sømna, Vega, Vevelstad
12	Nordkraft AS	Narvik, Lødingen, Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Gratangen, Tjeldsund, Lødingen
13	Lofotkraft Holding AS	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst
14	Hålogaland Kraft AS	Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Gratangen, Tjeldsund, Lødingen
15	Nord-Salten Kraft AS	Hamarøy, Steigen, Sørfold, Narvik
16	Vesterålskraft AS	Sortland, Bø, Øksnes
17	Salten Kraftsamband AS	Bodø, Fauske
18	Kvitfors felleskommunale vannverk AS	Evenes, Tjeldsund
19	Slamtømming Sør-Helgeland	Brønnøy, Vega, Sømna, Vevelstad

Tabell 4.8 Interkommunale samarbeidsordninger innenfor teknisk sektor.

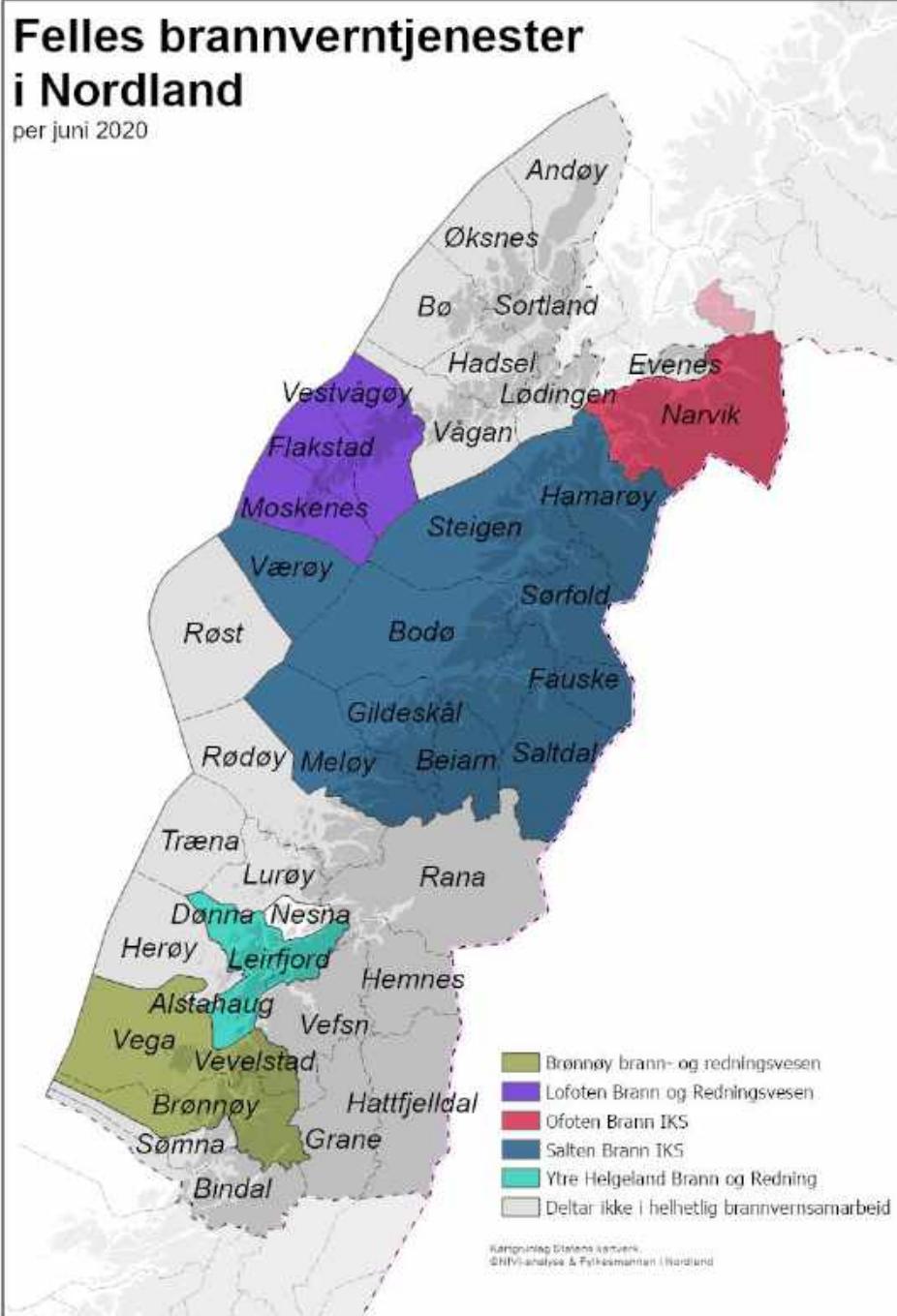
4.10 Samarbeid om brannvern og beredskap

I kartleggingen er det registrert 19 samarbeidsordninger innenfor brannvern og beredskap:

- 5 interkommunale utvalg mot akutt forurensning (IUA)
- 2 110-sentraler og 5 interkommunale brannvesen
- 7 andre samarbeidsordninger innenfor brannvesenet

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	IUA Ofoten	Narvik, Evenes, Hamarøy, Lødingen
2	Lofoten og Vesterålen IUA	Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Andøy, Bø, Hadsel, Sortland, Øksnes
3	IUA Salten	Bodø, Gildeskål, Beiarn, Fauske, Saltdal, Sørfold, Steigen, Meløy, Rødøy, Værøy, Røst
4	IUA Helgeland	Alstahaug, Bindal, Brønnøy, Dønna, Grane, Hattfjelldal, Herøy, Leirfjord, Sømna, Vefsn, Vega, Vevelstad
5	IUA Rana	Hemnes, Lurøy, Nesna, Rana, Træna
6	110-sentralen i Salten Brann IKS	Bodø, Narvik, Sømna, Brønnøy, Vega, Vevelstad, Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Dønna, Nesna, Hemnes, Rana, Lurøy, Træna, Rødøy, Meløy, Gildeskål, Beiarn, Saltdal, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy, Lødingen, Evenes, Røst, Værøy, Flakstad, Vestvågøy, Vågan, Hadsel, Bø, Øksnes, Sortland, Andøy, Moskenes, Gratangen
7	Nord-Trøndelag 110-sentral	Bindal, Flatanger, Frosta, Grong, Høylandet, Inderøy, Leka, Levanger, Lierne, Meråker, Namsos, Namsskogan, Nærøysund, Osen, Overhalla, Rørvik, Snåsa, Steinkjer, Stjørdal, Verdal
8	Ofoten Brann IKS	Narvik, Gratangen
9	Lofoten Brann og Redningsvesen	Vestvågøy, Flakstad, Moskenes
10	Salten Brann IKS	Bodø, Gildeskål, Beiarn, Fauske, Saltdal, Sørfold, Steigen, Hamarøy, Meløy, Værøy
11	Ytre Helgeland Brann og Redning	Alstahaug, Leirfjord, Dønna
12	Brønnøy brann- og redningsvesen	Brønnøy, Vega, Vevelstad
13	Feietjenester Narvik-Evenes	Narvik, Evenes
14	Brannvernsamarbeid Rana-Nesna	Rana, Nesna
15	Feiing Rana-Træna	Rana, Træna
16	Brannsamarbeid Vefsn-Grane	Vefsn, Grane
17	Brannsamarbeid Vefsn-Herøy	Vefsn, Herøy
18	Brannsamarbeid Hemnes-Hattfjelldal	Hemnes, Hattfjelldal
19	Feietjenester Bindal, Leka, Nærøysund	Bindal, Vikna, Nærøysund

Tabell 4.9 Interkommunale samarbeidsordninger innenfor brannvern og beredskap.

Figur 4.14 Interkommunalt samarbeid om felles brannvern

4.11 Samarbeid om kultur

Det er registrert 16 interkommunale ordninger innenfor kulturfeltet:

- 3 regionale museer
- 2 regionale kultursamarbeid
- 6 samarbeid om sceneinstruktør
- 2 biblioteksamarbeid
- 1 samarbeid om hhv. musikkskole (MUSAM)
- 1 samarbeid om kinodrift (kinoalliansen AS)
- 1 selskap som jobber med filharmoni i nord (Arktis Filharmoni AS)

Samarbeid om kulturskole og kulturskoletjenester er regnet med under undervisning ovenfor.

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	Helgeland Museum	Rana, Hemnes, Nesna, Lurøy, Leirfjord, Dønna, Herøy, Alstahaug, Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Brønnøy, Vevelstad, Vega, Rødøy, Sømna, Træna, Bindal
2	Museum Nord	Narvik, Sortland, Andøy, Øksnes, Bø, Hadsel, Vågan, Vestvågøy, Moskenes
3	Nordlandsmuseet	Bodø, Meløy, Gildeskål, Saltdal, Beiarn, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy
4	Salten Kultursamarbeid	Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Saltdal, Steigen, Sørfold
5	Kultursamarbeidet i Vesterålen	Sortland, Hadsel, Bø, Øksnes, Andøy
6	Musikksammarbeidet i Vesterålen (MUSAM)	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy
7	Sceneinstruktør Vesterålen	Sortland, Hadsel, Lødingen, Bø, Øksnes, Andøy
8	Sceneinstruktør Lofoten	Vestvågøy, Flakstad
9	Sceneinstruktør Indre og Nordre Salten	Fauske, Saltdal, Sørfold, Hamarøy, Steigen
10	Sceneinstruktør Ytre Salten	Bodø, Beiarn, Gildeskål, Meløy
11	Sceneinstruktør Ytre Helgeland	Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna, Lurøy, Træna, Vega
12	Sceneinstruktør Sør-Helgeland	Brønnøy, Bindal, Sømna, Vevelstad
13	Skjærgårdsbiblioteket Ytre Helgeland	Alstahaug, Herøy, Dønna, Leirfjord, Lurøy, Træna, Nesna, Rødøy
14	Bokbuss Rana-Hemnes	Rana, Hemnes
15	Kinoalliansen AS	Vefsn, Rana
16	Arktisk Filharmoni AS	Tromsø, Bodø

Tabell 4.10 Interkommunale samarbeidsordninger innenfor kultursektoren.

4.12 Samarbeid om næringsutvikling

I kartleggingen er et funnet bare fem eksempler på formalisert samarbeid om næringsutvikling. I 2014 var det etablert et fylkesdekkende samarbeid om regionale næringsfond som nå er nedlagt.

Lite formalisert samarbeid om tilretteleggende næringsutvikling er uttrykk for at kommunene primært har ansvar for lokal tjenesteproduksjon. Det meste av ansvaret og virkemidler for å fremme regional nærings- og samfunnsutvikling er lagt til andre aktører.

Nr	Navn samarbeidsordning	Deltakerkommuner
1	Visit Vesterålen	Sortland, Hadsel, Bø, Øksnes, Andøy
2	Helgeland reiseliv AS	Alstahaug, Bindal, Brønnøy, Dønna, Grane, Hattfjelldal, Hemnes, Herøy, Leirfjord, Lurøy, Nesna, Rana, Rødøy, Sømna, Træna, Vefsn, Vega, Vevelstad
3	Salten Invest AS	Bodø, Rødøy, Meløy, Gildeskål, Sørfold, Beiarn, Fauske, Sørfold, Steigen, Hamarøy
4	Helgeland havn IKS	Alstahaug, Vefsn, Dønna, Leirfjord
5	Horn Gass AS	Bindal, Brønnøy, Sømna, Vega, Vevelstad

Tabell 4.11 Interkommunale samarbeidsordninger innenfor næringsutvikling

5 Veivalg og løsninger

I dette kapitlet gir utreden en kortfattet tolkning av utfordringsbildet i kommuneforvaltningen i Nordland, med bakgrunn i erfaringer fra kommunereformen og det pågående interkommunale samarbeidet. I kapitlet pekes det på mulige løsninger for å komme videre i retning av en mer bærekraftig kommuneforvaltning. Rammen for oppdraget tillater kun en skissemessig tilnærming til tunge forvaltningsfaglige spørsmål. Alle vurderinger står for utreders regning.

5.1 Utfordringsbilde

Nordland består av 41 kommuner som alle har sine spesielle utfordringer og muligheter. Kommunene har siden 2014 vært gjennom en langvarig kommunereform som ikke har medført en ny kommunestruktur. Kartleggingen av det interkommunale samarbeidet viser at det heller ikke er etablert en ny og forsterket samarbeidsstruktur, som kan representere et alternativ. Utreden mener sentrale deler av utfordringsbildet kan beskrives i følgende punkter:

- Nordland har blant landets rikeste, mest produktive og mest verdiskapende periferi, men framstår i stigende grad som landets mest polariserte kommunefylke. De demografiske trendene tegner et bilde av Nordland med vekst i Bodøregionen og stagnasjon eller tilbakegang i store deler av fylket. Rike og tradisjonsrike kommuner og lokalsamfunn er under avvikling som balanserte familiesamfunn, hvis trendene fortsetter noen år til.
- Kommuneoppdraget blir stadig tyngre i takt med økte krav til lovpålagte oppgaver, fagkompetanse og styringssystemer. Flere av fylkets minste og mest sårbarer kommuner har havnet i en forvaltningskrise fordi ansvaret for lovpålagte oppgaver i forhold til lokal kompetanse og kapasitet er for stort. Kommuneforvaltningen i mange av de minste kommunene er sterkt personavhengig og kan ikke betraktes som faglig forsvarlig ut fra vanlige prinsipper og standarder.
- Kommunene i Nordland framstår de fleste steder som sterkt driftsorienterte lokale tjenesteprodusenter, med svak plan- og utviklingskompetanse og lite ansvar for tilretteleggende virkemidler for å fremme nærings- og samfunnsutvikling.
- Flertallet av kommunene i Nordland antas å ha kommet kort innenfor digitalisering og anvendelse av ny teknologi. Kartleggingen tyder på at kommunene på langt nær utnytter mulighetene for samarbeid om IKT, digitalisering og administrative støttefunksjoner.
- Kartleggingen dokumenterer store behov for å styrke kommunenes plan- og utviklingskapasitet, som er nødvendig for å ivareta lovpålagte tjenester og utviklingsoppgaver på en likeverdig måte.
- Det er grunn til økt oppmerksomhet mot kommunenes grunnkompetanse og behovet for å styrke kommunene som formelt ansvarlige tjenesteprodusenter og utviklingsorganer. Investeringer i uformelle prosjekter og nettverk bør tones ned til fordel for styrking av permanent kommuneforvaltning. Kommunene må i økende grad dele på fagpersonell og utviklingskompetanse innenfor faste kommuneregioner.
- De nasjonale generalistkommunekravene er etter utreders vurdering ikke mulig å oppfylle med dagens bosettingsmønster og kommunestruktur i Nordland. Stadig flere kommuner vil vokse inn i en strukturell forvaltningskrise hvis dagens nasjonale kommunemodell videreføres i møte med forventet demografisk trend i Nordland og en ytterligere sentralisering av fagkompetanse og utviklingspersonell.

5.2 Gode forutsetninger for kommunal mobilisering

Fra kartleggingen kan det pekes på flere positive samarbeidstrenger, både gode eksempler på sektorbasert samarbeid og bredere og tyngre mobiliseringer i flere av fylkets delregioner. Det skolefaglige ressurssenteret på Sør-Helgeland og de nye Nav-kontorene i Lofoten og Indre

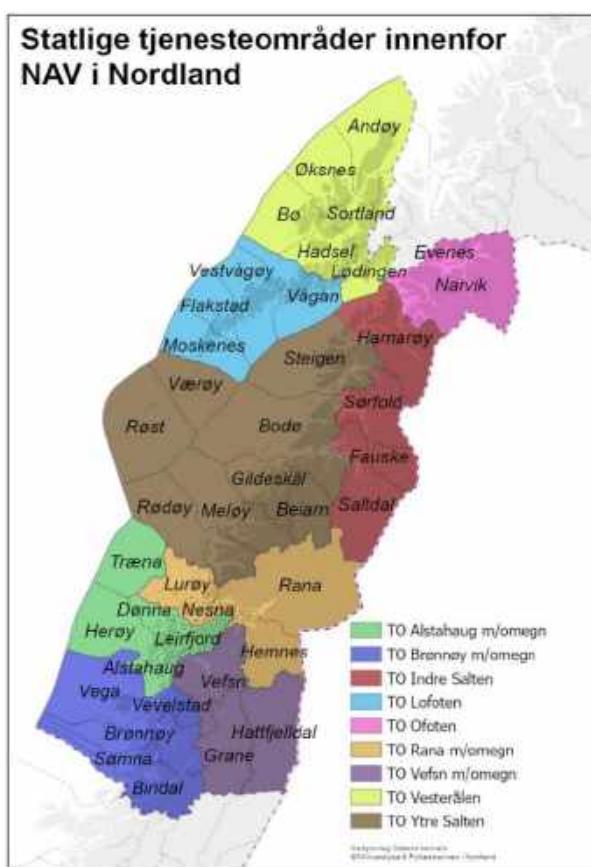
Salten kan tjene som eksempler på nye former for helhetlig regionalt samarbeid. Digitale Helgeland kan innebære et skift i samarbeidet om digitalisering og det finnes også andre gode eksempler på initiativ til omstilling og fornyelse.

Kommunene i Lofoten har utarbeidet en felles strategisk plan⁴ med mål om å skape ett Lofoten. Det nye Nav-kontoret og den nye IKT-tjenesten kan være starten på en systematisk arbeidsdelingsmodell, som kan styrke det regionale samholdet og redusere den lokale konkurransen mellom kommunene.

Erfaringer fra både store og små kommuner i andre deler av landet⁵ tilsier at kommunenes samarbeidsbehov som regel er to-delt:

- Behov for nærsamarbeid om kommunal administrasjon og tjenester mot nabokommuner
- Behov for et bredere regionalpolitisk samarbeid om samfunnsutvikling og regionale utviklingsspørsmål i funksjonelle byregioner og større næringsgeografisk landskap

I Nordland er det over lang tid utviklet naturlige kommuneregioner på begge de aktuelle nivåene. Nordland lar seg fornuftig dele inn i 8-10 nærregioner og 3-4 større regionale landskaper (Helgeland, Salten, Lofoten og Vesterålen, Hålogaland). Viktige deler av dagens interkommunale samarbeid om tjenester og regionale utviklingsoppgaver er allerede tilpasset varianter av denne geografiske strukturen. Nav Nordland er organisert med ni statlige tjenesteområder.

Figur 5.1 Statlige tjenesteområder innenfor Nav Nordland

⁴ Ett Lofoten. Strategisk plan for Lofotrådet 2019-2021.

⁵ NIVI Rapport 2019:3 Kommuneregioner og regionråd i Viken. NIVI Rapport 2018:3 Regionråd i Norge

5.3 Tre mulige løsninger

Det kommunale utfordringsbildet i Nordland kan løses på tre prinsipielt ulike måter:

1. *Gjennom kommunesammenslutning*, som er Regjeringens hovedstrategi. Innenfor en ny og større kommune kan det gjøres både organisatoriske og styringsmessige tilpasninger for å ivareta lokale tjenester og lokaldemokrati. Et kommunedelsutvalg kan ha rådgivende eller delegert beslutningsmyndighet i typiske lokale saker. Bodø kommune har i dag fem direkte valgte kommunedelsutvalg⁶ med rådgivende myndighet og egne sekretærressurser. I 2016 ble det utredet kommunesammenslutning mellom Bodø og Røst⁷ med opprettelse av en ny type lokalstyre for Røstsamfunnet som del av Bodø kommune. Nye Senja kommune i Troms har en liknende intern organisasjonsmodell som Bodø kommune, med åtte lokalutvalg. Disse dekker hele den nye kommunen.
2. *Gjennom utvidet og mer forpliktende interkommunalt samarbeid*, som mange kommuner framholder som et alternativ til kommunesammenslutning. Det betyr at dagens kommuner videreføres i kombinasjon med et forpliktende og langsigkt organisiert interkommunalt samarbeid om kompetansekrede oppgaver. Løsningen vil måtte innebære oppbygging av et mer langsigkt og forutsigbart system for oppgaveløsning, sammenliknet med dagens frie pragmatiske samarbeid, som preges av mye kortsigkt kjøp og salg av tjenester. Den såkalte Røstmodellen, som ble utviklet som del av kommunereformen⁸, var eksempel på en slik løsning. Røstmodellen hadde følgende kjennetegn:
 - Opprettholdelse og videreføring av Røst som nasjonal fordelingsenhet og egen kommune med fullt juridisk og finansielt oppgaveansvar
 - Forsterkning av kommunens grunnorganisasjon til et faglig forsvarlig minimumsnivå for ivaretakelse av lokal oppgaveløsning, herunder bestillerkompetanse overfor en kompetent vertskommune og andre samarbeidende kommuner
 - Overgang til et langsigkt forpliktende samarbeid om kompetansekrede oppgaver basert på vertskommuneregelverket i kommuneloven
 - Langsigkt finansiering av kommunens grunnorganisasjon og kostnader som følger med omstilling til et utvidet vertskommunesamarbeid
3. *Gjennom statlig og/eller fylkeskommunal overtakelse* av krevende oppgaver. Det kan f.eks. skje ved at staten overtar ansvar for lovpålagte helse- og sosialtjenester via de statlige helseforetakene, Bufetat og statlig del av Nav. Fylkeskommunen kan f.eks. overta ansvar for undervisning og tekniske tjenester inkl. planlegging. Selektive oppgaveoverføringer av hensyn til f.eks. kommuner med under 3.000 innbyggere, vil innebære formell oppgavedifferensiering som bryter med dagens generellkommunepriinsipp. Det har tidligere vært drevet forvaltingsforsøk med ulike former for oppgavedifferensiering, men ikke som del av kommunereformen.

I Regjeringens oppsummering av kommunereformen ble alternative strategier til flere kommunesammenslutninger drøftet⁹, inkludert også strengere statlig styring, som kan være en indirekte strategi for å påvirke kommunenes valg.

⁶ Følgende lokalområder har kommunedelsutvalg: Tverlandet, Saltstraumen, Skjerstad, Kjerringøy og Nordsida, Værøy

⁷ NIVI Rapport 2016:1 Kommunesammenslutning Røst-Bodø og opprettelse av Røst lokalstyre

⁸ NIVI Rapport 2015:1 Kommunereform på Røst – utfordringer og veivalg

⁹ Prop. 96 S (2016-2017) Endringer i kommunestrukturen

5.4 Tilrådning

Utreder tilrår følgende:

- Overgang fra pragmatisk til strategisk kommunesamarbeid i hele fylket
- Særskilt statlig oppfølging av de mest sårbarer kommune med sikte på avlastning for tunge oppgaver
- Samordning av de regionale aktørene med mål om å bygge opp sterkere kommuneregioner og en mer bærekraftig tjenestestruktur i hele fylket

Med strategisk kommunesamarbeid menes i hovedsak følgende:

- Helhetlig regionalt samarbeid med utgangspunkt i felles langsigte mål og planer
- Samordnet med fylkeskommunen, Nav og den øvrige regionale statsforvaltning
- Formalisert mellom faste partnere
- Basert på felles IKT-systemer og felles digital kompetanse (digital fusjon)
- Bruk av arbeidsdeling og ulike organisasjonsmodeller for lokalisering av fagpersonell for å sikre brukervennlige løsninger og god intern fordeling av kommunale arbeidsplasser

Det er naturlig at Fylkesmannen følger opp de mest sårbarer kommunene, med bakgrunn i et nærmere definert oppdrag og tilgang til nødvendige virkemidler. Som del av en samarbeidsstrategi kan det pekes på to alternative avlastningsmodeller for små og sårbarer kommuner i en geografisk særstilling:

- *Type A: Sentrert vertskommunemode*ll dvs. avlastning gjennom forpliktende samarbeid med i utgangspunktet én kompetent senterkommune. Avlastningsbehovet må klargjøres nærmere og defineres juridisk i forhold til hvilke lovpålagte oppgaver og særlover som evt. skal overføres til vertskommunen. Det er naturlig å stille minstekrav til kompetanse og kapasitet i vertskommuner som skal ivareta avlastning. I Nordland finnes flere større kommuner som kan ivareta en avlastningsrolle.
- *Type B: Balansert vertskommunemode*ll dvs. etablering av en interkommunal fellesforvaltning i en nærmere definert kommuneregion (faste partnere). Denne løsningen innebærer en arbeidsdelingsmodell der involverte kommuner ivaretar vertskommuneansvar for ulike oppgaver. Modellen er tilpasset en geografisk situasjon der det ikke finnes noen kompetent avlastningskommune i rimelig nærhet, noe som er mest typisk for deler av Finnmark.

Når det gjelder samordning av de regionale aktørene, er det naturlig at fylkesmannen, fylkeskommunen, Nav og KS inngår som faste partnere. I andre deler av landet er det høstet gode erfaringer med et fylkesmøte som en felles arena for samordning av regionale strategier og virkemiddelbruk overfor kommunene.